

[William Shakespeare]
KONEC VŠE NAPRAVÍ.
Od Viléma Shakespearea.
Přeložil Jakub Malý.

V Praze. Nákladem knihkupectví I. L. Kobra.

[Opravy byly provedeny dle vydání z r. 1869.]

Osoby.

Král Francouzský.

Vévoda Florenský.

Bertram hrabě Rousillonský.

Lafeu, starý šlechtic.

Parolles, fatkář a pochlebník.

Více mladých **šlechticů francouzských**, jenž spolu s Bertramem ve florenské válce slouží.

Domácí **Správce** hraběnky Rousillonské.

Šašek, ve službě u hraběnky.

Hraběnka Rousillonská, matka Bertramova.

Helena, slečna pod ochranou hraběnčinou.

Stará **Vdova** ve Florencii.

Diana, její dcera.

Violenta, >

Mariana, > sousedky a přítelkyně jejich.

Družina královská, důstojníci, vojáci atd.

Děj dělem ve Francouzích, dělem v Toskaně.

JEDNÁNÍ PRVNÍ

Výjev první

Pokoj v zámku hraběnky Rousillonské.

Bertram, Hraběnka, Helena a Lafeu vystoupí v smutku.

Hraběnka. Pouštíc od sebe syna druhého manžela pochovávám.

Bertram. A já, nejdražší matko, odcházejete poznovu oplakáván otcovu smrt. Musím však poslušen býti rozkazu Jeho Milosti královské, jenž nyní jest mým poručníkem a vždy mým pánem.

Lafeu. Vy, milostpaní, vždy naleznete v králi manžela, a vy, mladý pane, otce. On, jenž vždy a ke všem tak dobrý jest, zajisté tuto svou ctnost dokáže i na vás, jichžto hodnost spíše rozmnožila by ji, kdyby se mu jí nedostávalo, než aby ji umenšila, kdež jí v takové hojnosti jest.

Hraběnka. Jaká jest naděje o pozdravení se krále Jeho Milosti?

Lafeu. On propustil své lékaře, milostpaní, při jichž vynasnažování čas v naději trávil, a při tom neshledal žádného jiného prospěchu, leč že časem i naději trátí.

Hraběnka. Tato mladá slečna měla otce (ó, to slovo *měla* jak jest přesmutné!), jehož umělost tak veliká skoro byla jako poctivost jeho. Kdyby jí byla rovna byla, byla by nesmrtelnou učinila přírodu, a smrt z nedostatku práce by se musela chytiti hry. Přála bych králi k vůli, aby živ byl; tuším, že by to byla smrt pro královu nemoc.

Lafeu. Kterak nazýval se ten muž, o kterém mluvíte, milostpaní?

Hraběnka. On byl proslavený ve svém umění, pane, a to vším právem: Gerard Narbonský.

Lafeu. Byl to v skutku výborný muž, milostpaní; král nedávno ještě o něm mluvil, obdivuje se mu i lituje ho. On byl dosti umělý žiti až posud, kdyby umělost mohla se postavit proti smrtelnosti.

Bertram. A jaká to jest nemoc, na niž král stůně?

Lafeu. Píštěl, pane.

Bertram. Nikdy jsem o tom dříve neslyšel.

Lafeu. Přál bych, aby to byl neslýchaný neduh. – Jest tato slečna dcera Gerarda Narbonského?

Hraběnka. Jeho jediná dcera, pane, a svěřena mé ochraně. Mámt' o ní takovou naději, jakou slibuje vychování její i přirozené náklonnosti, jenž krásnějšími činí krásné dámy. Kde nečistá mysl nabude uzpůsoblosti, tam s oblibou zároveň kráčí politování, její dokonalosti stanou se zrádci. Při ní jsou ony tím krásnější pro její prostoduchost; nevinnost jest jí přirozena, a v dobrotě se zdokonaluje.

Lafeu. Vaše chvála, milostpaní, vyluzuje jí slzy.

Hraběnka. To jest nejlepší sůl, kterou může děvče chválu svou okořeniti. Nikdy nepřiblíží se k srdci jejímu upamatování na otce, aby ukrutnost zármutku jejího neodňala všecku barvu života jejím lícím. Nic více o tom, Heleno, nic více, aby se snad nemyslilo, že jenom ukazuješ na sobě zármutek, který nemáš.

Helena. Ovšem ukazují zármutek, avšak jej i mám. ¹⁾

Lafeu. Mírný nárek jest právo zemřelých, přílišná však zarmoucenost nepřitelem jest živých.

Hraběnka. Pakli ale živí jsou nepřátelé zármutku, bývá mu vlastní přílišnost jeho záhubna.

Bertram. Drahá matko, prosím o vaše požehnání.

Lafeu. Kterak tomu mám rozuměti?

Hraběnka. Buď požehnan, Bertrame; svému otci

buď v způsobech jak v tváři podoben!

Krev tvá i ctnost o vládu v tobě se

potýkají; podrž svou dobrotu

při důstojnosti vysokého rodu.

Miluj každého, věř však málo komu;

nikoho neurážej; nepřítel

tvůj poznej moc tvou spíš než skutek její;

přítele chovej pod vlastního svého

života zámkem. Raděj výčitky

pro mlčení trp, nežli pro řeči.

Cokoliv ještě k tvému prospěchu

zamýšlí Bůh a může vyprosit

modlitba má, to na tvou hlavu přijď.

Teď měj se dobře. – Ontě, milý pane,

jest nezkušený ještě dvořan; můj

milý a drahý pane, buďte mu

svou radou nápomocen.

Lafeu. Vždy budou
nejlepší muži stát o jeho lásku.

Hraběnka. Žehnej tě Bůh! – Bertrame, měj se
dobře.

Odejde.

Bertram (*k Heleně*). Necht' se vyplní nejlepší žádosti vašeho srdce! – Buďte potěchou mé matce, své velitelkyni, a mějte ji ve vážnosti.

Lafeu. Mějte se dobře, švarná slečinko; vy musíte zachovati pověst svého otce.

Odejde s Bertramem.

Helena. Kýž by jen bylo to! – Já nevzpomínám

na otce; tyto slzy vznešených

památku jeho více ctí, než ony,

jež já proň vycedila. Jaká byla

podoba jeho? Já ji zapomněla;

obraznost má se neobírá ničím,

leč Bertramem. Nyní jsem ztracena,

bez něho není pro mne živobyť.

Jest nejinak to, jako kdybych stkvělou

nějakou na obloze hvězdu milovala,
chtíc zasnoubit se s ní; on rovně tak
jest vznešen nade mne. Musímť se těšit
jen v lesku jeho, vypůjčeném světle;
v obor odvážit já se jeho nesmím.

Tak sama sobě připravuje muky
ctižádostná má láska. Laň, jenž stojí
o lvovu lásku, láska usmrtí.

Byloť to přece hezké, třeba trapné,
vidět ho každou chvíli, sedět při něm,
obloukovité jeho obočí,
sokolí oko, kadeře vyrývat
do desky srdce svého, toho srdce,
které tak rádo každý rys i tah
milostné jeho tváře vnímalo.

Ted' jest ten tam, má modloslužná mysl
zasvětit musí jeho ostatky.

Kdo to přichází?

Parolles *vstoupí.*

Muž, jenž druh mu jest
a proto mně i mil, jakkoli vím,
učiněný že lhář jest, velký blázen,
a k tomu bázlivec. Však tyto vady
sluší tak dobře mu, že místa najdou,
a ctnost na chladném větru kosti suší.
Tak často nuzná moudrost výživu
prosí od zpozdilosti bohaté.

Parolles. Bud'ťe zdráva, má krásná královno.

Helena. Též vy, panovníku.

Parolles. To ne.

Helena. Já také ne.

Parolles. Přemýšlíte o panenství?

Helena. Ovšem. Vy jste kus vojáka, dovolte, bych se vás něco zeptala: Muži jsou nepřátelé panenství,
kterak se máme proti nim ohradit?

Parolles. Nepouštějte je tam.

Helena. Ale oni ženou k outoku, a naše panenství, jakkoli silně se brání, nicméně slabé jest; povězte nám
o nějakém statečném odporu.

Parolles. Nevím o žádném; muž, jakmile se před vás posadí, chce vás podkopat a nafouknout.

Helena. Chraň Bůh naše ubohé panenství od podkopatelů a nafukovačů! – Nevíte o žádné válce lsti,
kterak by mohly panny nafouknout muže?

Parolles. Když je sfouknuto panenství, tím rychleji nafoukne se muž; vdejte se, abyste ho zase sfoukla;
průlomem, který sama udělá, ztratíte své město. Obec přírody neuznává žádné politiky v zachování
panenství. Ztráta panenství jest rozumný vzrost, a nikdy nebylo o pannu víc, leč dříve jedno panenství
v ztrátu přišlo. Vy jste z toho kovu, z kterého se dělají panny. Panenství, jednou ztraceno, může býti
desetkrát nalezeno; vždy drženo jest vždy ztraceno; je to příliš chladný společník, pryč s ním.

Helena. Chci se ho ještě trochu přidržet, nechť proto třeba umru jako panna.

Parolles. V prospěch toho dá se málo říci; jest to proti zákonu přírody. Zastávajíc se panenství obviňujete
svou matku, což jest nejpatrnější neposlušnost. Kdo se oběsí, ten je panna, panenství zabíjí sebe samo
a mělo by býti pochováno na veřejných silnicích, kromě všech posvěcených mezí, co zarputilý hříšník
proti přírodě. Panenství rodí červy jako sýr, stravuje se samo až na samou slupku, a tak umírá krmíc
vlastní žaludek. Krom toho jest panenství omrzelé, hrdé, zahálčivé, utvořeno ze sobectví, jenž jest

nejzapovězenější hřích v zákoně. Nedržte se s ním, nechcete-li mít z něho ztrátu. Pryč s ním; v deseti letech udělá ze sebe deset jiných, a to je pěkný přirostek; samo pak při tom nehrubě sejde. Pryč s ním.

Helena. Jak to má člověk udělat, pane, aby ho pozbyl podlé vlastní libosti?

Parolles. Počkejme: vdát se, je to zlá věc, míti v někom zalíbení, kdo nemá žádného zalíbení v něm. A přece je to zboží, které ležením lesk tratí; čím dále drženo, tím méně ceny má: pročez pryč s ním, dokud jest prodejné; použijte doby poptávky. Panenství, jako stará dáma, nosí svůj čepec tak dlouho, až vyjde z obyčeje; bohatě sic ozdobeno, ale nepřislušno, právě tak jako sponka anebo párátka na zuby, jenž nejsou na ten čas v modě. Lepší jest vašeho věku ovoce ve vaší paštičce a na vašem talíři, nežli květ jeho na vašich lících. A vaše panenství, vaše staré panenství jest jako nějaká zcvrklá francouzská hruška, vypadá nehezky a je jak trupej; vdejte se, je to vyschlá hruška, bývala lepší jindy; jen se vdejte, je to vyschlá hruška, co s tím chcete počít?

Helena. To moje panenství ještě není. –

Tam bude pán váš mít tisíce věcí,
které mu budou milé: matku, paní,
přítele, samoleta, vůdce, též
i nepřítel, průvodčího, bohyni
a panovníka, zrádkyni i milou;
ctížádost svou pokornou, hrdou skromnost,
vrzavý souzvuk, líbezný svůj nelad,
svou věrnost, milou nehodu a hejno
milých to názvů pěstěných, jež dává
mžouravý Milek.²⁾ Potom bude – nevím
co bude potom – Bůh ho provázej! –
Dvůr jesti škola, on pak jest –

Parolles. Co že jest on?

Helena. Někdo, jemuž vše dobré přeji. – Škoda –

Parolles. Čeho je škoda?

Helena. Blahá že přání těla nemají,
jež ochmatat by mohl, bychom my,
jenž chudi rodem obmezeni jsme
od hvězd nepříznivých na pouhá přání,
provázet mohli jejich účinkem
své přátely, jim znáti dávající,
co pouze myslit smíme, a co nikdy
nezavazuje k díkům.

Vejde Panoš.

Panoš. Hrabě můj
chce s vámi mluvit, pane Parolles.

Parolles. Helenko, měj se dobře; buduli si moci vzpomenouti na tebe, budu na tě mysliti při dvoře.

Helena. Pane Parollese, vy jste narozen na velmi příznivé hvězdě.

Parolles. Na Smrtonoši.

Helena. Sama myslím, že nejspíše na Smrtonoši.

Parolles. Proč na Smrtonoši?

Helena. Poněvadž vám války posavad tak svědčily, tedy musíte být narozen na Smrtonoši.

Parolles. Když měl panování.

Helena. Tuším že tenkrát, když byl zpětběžný.

Parolles. Proč to?

Helena. Poněvadž nejvíc běžíte nazpět, když bojujete.

Parolles. V tom záleží můj fortel.

Helena. Z fortelu se též dává člověk na útěk, když bázeň radí k zachování. Ale směsice vaší statečnosti a bázlivosti působí ve vás dobře okřídlenou ctnost, a to se mi při ní líbí.

Parolles. Jsemť příliš zaneprázdněn, abych ti mohl dáti důraznou odpověď. Vrátím se však co dokonalý dvořan, a potom bude moje vyučování k tomu směřovati, abych tě udomácnil, budešli schopna přijmouti radu od dvořana a rozuměti poučení sobě udělovanému; jinak umřeš ve své nevděčnosti a tvá nevědomost tě zachvátí. Měj se dobře. Když máš kdy, modli se; když nemáš, vzpomeň si na své přátele. Vezmi si hodného muže a nakládej s ním jako on s tebou. A nyní měj se dobře.

Odejde.

Helena. Přechoasto v sobě prostředek ten máme,
 ježž pošetile nebi přičítáme.
 Osud nám k vůli dává; pakli ruší
 nám líné plány, vinu dáti sluší
 jen zpozdilosti naší. – Kteraká
 to moc, ježž působí, že láska má
 tak horuje, že oko vidí sic,
 a ze všeho přec neužije nic?³⁾
 Boháče příroda i k chudým pojí,
 by jako sobě rovni byli svoji;
 smělá podniknutí se nemožnými zdají
 jen těm, kdo v mysli své obtíže přemítají,
 myslíce, co již bylo, že nemůž opět býti.
 Zdaž řádné ženě bylo kdy bez lásky žíti?
 Král nemocen – snad v naději se mýlím –
 však od pevného se úmyslu neodchýlím.

Odejde.

Výjev druhý

Síň v královském paláci v Paříži.

Troubení. Vystoupí Král Francouzský s listy, a s ním páni a jiná družina.

Král. Siena s Florencií jsou si ve vlasech,
 štěstí jim stejně přeje, statečnou
 vedou to válku.

Jeden šlechtic. Tak zní zpráva, pane.

Král. Tak v skutku jest, zde máme jistotu,
 tak v listu náš Rakouský píše strýc,
 s tou výstrahou, že nejspíš Florenčtí
 o rychlé přispění budou nás žádat;
 i napřed radí předrahý náš přítel,
 bychom je odepřeli.

Šlechtic. Jeho rozšafnost
 i známá láska k Vaší Milosti
 důvěru žádá úplnou.

Král. Jak radí,
 tak odpovíme; Florenčtí jsou napřed
 již odmrštěni, naši páni však,
 ježž okusiti chtí toskánské služby,
 mohou přistoupit k straně kterékoli.

Druhý šlechtic. Dobrá to bude škola šlechtě naší,
 ježž touží po činech a podnikáních.

Král. Kdo to přichází?

Vystoupí Bertram, Lafeu a Parolles.

První šlechtic. Hrabě Rousillonský,
 mladý to Bertram, pane můj.

Král. Mladíku,
 ty zcela máš podobu otcovu.
 Štědrá tě vytvořila příroda
 bez spěchu, ale s bedlivostí. Kež bys'
 byl zdědil povahu též otcovu!
 Vítán's v Paříži.

Bertram. Svoje díky Vaší
 Milosti věnuji i svoji službu.

Král. Přálť bych sobě tělesné to zdraví,
 jako když s otcem tvým jsem v přátelství
 ponejprv služby vojenské okoušel.
 On svého času dobře znal se v službě,
 od nejstatečnějších jsa vyučen.
 Držel se dlouho, na konec nás oba
 seslabující překvapilo stáří
 a k odpočinutí odkázalo.
 Vždy okřívám, o tvém když otci mluvím.
 Za mládí svého týž on míval vtip,
 jako i podnes naši mladí páni;
 jenom že příliš dlouho žertují,
 až na ně zpět padá jich prázdný posměch,
 než ještě lehkovážnost zásluhou
 nějakou přikryli. Dokonalým on
 byl dvořanem, nebyloť v jeho pýše
 žádného pohrdání, v jeho vtipu
 nižádné hořkosti; když pak jevil se,
 podrážděn k tomu byl od sobě rovných.
 Neb jeho čest, jsouc hodinami sobě,
 vždy pravou znala dobu k výmince,
 kdy mluvit má, a v takovéto době
 byl jazyk poslušen vždy rafije.
 K sprostým choval se k jinakým co tvorům,
 k jich nízkosti se své se výše kloně
 hrdé činil je na pokoru svou
 a ke všední se jim poddával chvále.
 Taký by muž měl vzorem býti mladším
 nynějším časům; sledován jevil by,
 že pošly zpět.⁴⁾

Bertram. Památka jeho, pane,
 je hojnější ve vaší mysli, nežli
 na jeho náhrobku, a královská
 jej vaše ústa chválí víc než nápis.

Král. Ó, kýž bych byl, kde on! Říkávalť vezdy
 (jakobych slyšel moudrá jeho slova,
 jež v uši nesypal, než štěpoval,
 by ujmuvše se nesla ovoce):
*Nechtěl bych žít, ozýval tesklivě
 dobrák přečasto se po minulých
 nebezpečích, nechtěl bych žítí, pravil,
 co plamen bez tuku, oharkem jsa
 mladšímu světu, jenž si libuje
 toliko v novotách, nic nevymýšlí*

*nové leč kroje, stálosti pak má
míň nežli mody jeho.* – Tak si přával,
a já po něm si přeji podobně;
co ani medu ani vosku snášet
mi nelze, rád vyhoštěn bych z oulu,
pracovitým ustoupě.

Druhý šlechtic. Pane můj,
vyť milován jste, ti pak, jenžto nejmíň
vám naklonění, pohřeší vás nejdřív.

Král. Víím, že plním své místo. – Dávnoli
je tomu, hrabě, pověstný co lékař
vašeho otce zemřel?

Bertram. Šest měsíců as.

Král. By živ byl, chtěl bych zkusiti to s ním. –
Půjčte mi rámě své. – Ti ostatní
vysílili mne prostředky mnohými,
neduh i příroda snadnou má práci. –
Jste vítán, hrabě, co můj vlastní syn.

Bertram. Díky, Milosti.
Odejdou. Trouby a bubny.

Výjev třetí

Síň v hraběcím paláci Rousillonském.

Vstoupí Hraběnka, Správce a Šašek.

Hraběnka. Mluvte, co soudíte o té mladé slečně?

Správce. Milostpaní, přál bych, aby péče má, jenž došla vaší spokojenosti, zapsána byla v rejstříku minulých mých vynasazení; neboť uráží to skromnost naši a poskvřňuje čistotu našich zásluh, když sami je hlásáme.

Hraběnka. Co ten šibal tady chce? Jdi po svých, chlape. Nevěřím všem žalobám, které jsem na tebe slyšela, – a je to moje slabost, že nevěřím –; neboť víím, že ti neschází zpozdilosti, abys pomýšlel na taková šibalství, a zes dosti obraten k jich vyvedení.

Šašek. Není vás tajno, milostpaní, že jsem ubohý člověk.

Hraběnka. Víím to, dobře.

Šašek. Nikoli, milostpaní, to není dobře že jsem ubohý, ačkoli mnozí boháči jsou zatraceni. Ale kdybych obdržel povolení vaší milosti k ženění, žena Isbel a já učinili bychom co možného.

Hraběnka. Chceš být mermomocí žebrákem?

Šašek. Prosím vaší milost o svolení k té věci.

Hraběnka. K jaké věci?

Šašek. K Isbelině věci a mé vlastní. Služba není žádné dědictví⁵), a já myslím, že nebudu mít božího požehnání, dokud nebudu mít svého potomstva; neboť, říkávají, děti jsou požehnáním.

Hraběnka. Pověz mně příčinu, proč se chceš ženit.

Šašek. Moje ubohé tělo, milostpaní, to žádá; moje tělesnost mne k tomu ponouká, a kam ďábel dohání, tam není vyhnutí.

Hraběnka. Jsou to všechny příčiny tvé důstojnosti?

Šašek. V pravdě, milostpaní, mám ještě jiné svaté příčiny.

Hraběnka. Smí je svět vědět?

Šašek. Byl jsem, milostpaní, bezbožný člověk, jako vy a všickni, jenž jsou z masa a krve; a proto se chci ženit, abych činil pokání.

Hraběnka. Za své oženění spíše nežli za bezbožnost.

Šašek. Nemám žádných přátel, milostpaní; doufám pak jich nabyti k vůli ženě.

Hraběnka. Takoví přátelé jsou tvoji nepřátelé, šibale.

Šašek. Mýlíte se, milostpaní; právě dobří přátelé, neboť ti šelmové přicházejí dělat ze mne, čeho jsem se nabažil. Kdo mou roli orá, ušetřuje mého potahu a dovoluje mi sklídit obilí. Jsemli od něho korunován, je on za to můj pacholek. Kdo ženu mou spokojuje, pěstuje tělo mé i krev mou; a kdo je pěstovatel mého těla a mé krve, miluje mé tělo i mou krev; ten pak, který miluje mé tělo i mou krev, jest mým přítelem; tedy kdo celuje mou ženu, je můj přítel. Kdyby se lidé mohli spokojit tím co jsou, nebylo by v manželství žádného obávání; tak mladý puritán Charbon a starý papežník Poysam, jakkoliv srdce jejich se liší náboženstvím, přece hlavy mají docela stejné a mohou se trkat jako kterýkoliv kus ve stádě.

Hraběnka. Což vždy budeš mít tak nevypláchnutou, utrhačnou hubu?

Šašek. Já jsem prorok, milostpaní, a mluvím pravdu bez obalu.

Povím vám píseň, pravdivou
ji každý muž nazývá:
manželství jsou nám souzená;
každý jak umí zpívá.

Hraběnka. Klid' se, někdy jindy promluví s tebou více.

Správce. Nelíbí se, milostpaní, abych k vám zavolal Helenu? Mám vám o ní něco říci.

Hraběnka. Hochu, řekni mé panně, že mám s ní co mluvit; Helenu míním.

Šašek (*zpívá*):

*Pro tyto krásné líce, ptá se,
Řekové Troji zkazili?
To zpozdilost, to zpozdilost!
Ty Priama tak těšily?
A vzdechnutí jejími prsy zmítá,
pak výpověď památnou tu jim dá:
Devětli zlých na jednu dobrou čítá,
z desíti aspoň jedna není zlá.⁶⁾*

Hraběnka. Co, z desíti jedna hodná? ty převracíš píseň, chlape.

Šašek. Jedna hodná žena mezi desíti, milostpaní, to jest oprava písně. Přál bych, aby tak každým rokem Bůh světu posloužil; já kdybych byl farářem, byl bych spokojen s tím ženským desátkem. Jedna z desíti! A kdyby jen za každé komety anebo při každém zemětřesení hodná žena se narodila, mnohem výhodnější byla by ta loterie; vždyť sobě člověk spíše srdce z těla vyndá, než jednu nalezne.

Hraběnka. Půjdešli pak, darebáku, vykonat co jsem ti přikázala?

Šašek. Muž pod vládou ženy, a přece žádný zlý výsledek! – Ačkoli počestnost není žádný puritán, přece nic zlého netropí; obleče ornát pokory přes černý plášť vzdorného srdce. – Již jdu zavolat Helenu.

Odejde.

Hraběnka. Nuž dobře.

Správce. Víím, milostpaní, že vroucně milujete slečnu.

Hraběnka. Tak jest; její otec mně ji poručil, a proto, byť i nic jiného pro sebe neměla, právo má na tolik lásky, co ji najde. Jsemť jí dlužna více než odplácím, a chci jí odplatiti více než sama žádá.

Správce. Milostpaní, byl jsem jí nedávno blíže, nežli mě tuším býti přála; bylať samotna a svěřovala slova svá svým vlastním ušim; ručím za to, že se mněla bezpečnou před cizím sluchem. Mluvila o lásce k vašemu synu. Štěstí, pravila, nebylo prý ten bůžek, jenž tak rozdílný učinil jich obou stav; láska prý není ta bohyně, jenž by nepříčinila své moci, když jenom vlastnosti jsou rovné; Diana nebyla prý tou královnou panen, jenž by dopustila, aby rytíř její byl překvapen bez vysvobození v prvním útoku neb bez pozdější výplaty. To mluvila hlasem tak žalostným, jako jsem nikdy neslyšel od dívky; i měl jsem za svou povinnost, bez odkladu vás o tom zpravit, poněvadž při tom, co by z toho pojití mohlo, vám něco na tom záležitosti musí, abyste to věděla.

Hraběnka. Vy jste se toho ve cti zprostil, podržte to při sobě. Již dříve tušila jsem to z rozličných úkazů, které však byly tak na váze, že jsem ani věřiti tomu nemohla ani pochybovati o tom. Nyní, prosím, opusťte mne a uložte to v svou útrobu. Děkuji vám za vaši poctivou starostlivost, později s vámi více promluvíím.

Správce *odejde.*

Vystoupí Helena.

Hraběnka. Tak dále se i mně za mého mládí;
to nese příroda; ten trn s sebou
naš[í] mladosti růže již přivádí,
To vrozeno s krví nám člověčkou.
Tím pravda přírody se stvrzuje,
že v mládí láska vašeň vzbuzuje;
toho i my se druhdy vinni stali,
jak vzpomínám, však viny neuznali. –
Tu jest, z očí hledí jí choroba.

Helena. Čím mohu sloužit, milostpaní?

Hraběnka. Víš,
milá Helenko, že jsem tobě matkou.

Helena. Má drahá milostpaní.

Hraběnka. Matko, rci;
a proč ne matko? Když jsem řekla: matka,
uzřelas ještěra tuším. Co v slově
leká tě tomto? Matkou jsem ti, pravím,
a čítám tebe mezi ony, jež
jsem pod srdcem nosila svým; začasto
i s přírodou řevnívá volení,
pěstíc z cizího štěpu ovoce.
Tys nikdy nevynutila mi vzdechy
mateřské, já pak věnovala ti
mateřskou péči. U všech všudy, děvče,
proč tobě srdce usedá, když matkou
nazývat máš mě? Co je příčinou,
chorý že věštec slz, mnohobarevná
obtáčí duha oči tvé? či proto,
žes moje dcera?

Helena. Proto, že jí nejsem.

Hraběnka. Tvou matkou jsem, pravím.

Helena. Odpusťte paní,
nemůžet' býti hrabě Rousillonský
mi bratrem; sprostet' mé, jeho pak vzácné
jest jméno, rodiče moji neznámi,
a jeho urozeni: drahý velitel
mi jest a pán, já žítí i zemřítí
chci v jeho službě; však mým bratrem nesmí býti.

Hraběnka. Aniž já matkou vám?

Helena. Vy jste mou matkou.

Kěž byste byla vlastní matkou mojí
(jen pán můj, syn váš, by mi nebyl bratrem),
mou vlastní matkou! aneb oba vy
mojími matkami; nežádámť vroucněj'
spasení svého, alespoň bych sestrou
mu nebyla. Což nelze se vyhnouti?
musí on vaší dcery bratrem slouti?

Hraběnka. Vždyť můžeš býti mojí nevěstou. –
Dejž Bůh, bys na to nemyslila! Proto
ti hýbe žilami boj dcery s matkou?
Ty bledneš? Snad uhodla moje bázeň

tvou zpozdilost? Již našla jsem tajemství
 tvé samoty, slzí tvých hořký zdroj.
 Toť hrozno chápat: syn můj předmětem
 tvé lásky; před vyznáním vášně té
 zardí se výmysl. Či není tak?
 Pověz mi pravdu, řekni: tak to jest;
 neb hle, to líce tvoje zjevují,
 tvé oči tak to zjevně spatřují
 v chování tvém, ve svém že způsobu
 to hlásají, jen hřích a ďábelská
 ti zatvrzelost ústa váže, tak
 že pravda domněnkou jen. Mluv, či tomu
 tak není? Jeli, čisté svilas klubko;
 neníli, zbav se toho. Zaklínám tě
 nebem, jenž blaho mé ti svěřilo,
 bys pravdu řekla.

Helena. Paní, odpusťte!

Hraběnka. Miluješ syna mého?

Helena. Odpusťte mi, paní!

Hraběnka. Miluješ mého syna?

Helena. Nenít' on
 milován od vás?

Hraběnka. Žádné výtočky.

Mé lásky základ svazek jest, jenž světu
 znám; pojd', vyjev mi srdce svého stav,
 neb již se v tobě bouře stišila.

Helena. Nuž přiznávám se na svých kolenou
 před vámi i před nebem vysokým,
 že víc než vás, hned po mém spasení
 miluji syna vašeho.

Chudát' má rodina, však počestná,
 taká i láska má; nebudiž ona
 urážkou vám, vždyť nečiní mu příkoř.
 Nestíhámť já drzým ho záletnictvím,
 aniž ho žádám, než ho zasluhuji,
 ač nevím, jak ho zasloužiti mám.
 Zním marnost lásky svojí, vím že boj
 provádím proti naději, a přece
 ustavně vlévám lásky svojí toky
 v to síto, jenž co přijme nedrží,
 nedbajíc ztráty. Jako Indiáni,
 pobožna v úctě své, klaním se slunci,
 jenž dívá se na svého ctitele,
 však nevšímá si ho. Drahá má paní,
 nestíhej lásku mou nenávisť vaše,
 že miluje, kde vy. Samali vy však,
 jejíž ctihodné stáří připomíná
 na ctnostné mládí, vřelostí podobnou
 jste milovala vroucně, chovajíc
 počestná přání a tak s čistotou
 i lásku spojujíc: ó pak smilujte se
 nad osobou, již uloženo dávat,

kde náhrady nemůže očekávat,
jenž nehledá, by našla čeho žádá,
jíž blaze tam, kde života postrádá.

Hraběnka. Nemělas prv, mluv pravdu, úmysl
jít do Paříže?

Helena. Měla.

Hraběnka. Proč? mluv pravdu.

Helena. Chci pravdu mluvit, na své spasení!

Vědomoť vám, že zanechal mi otec
recepty některé vyskoumaných
a vzácných účinků, jaké ze spisů
i zkušenosti byl co prostředky
neklamně nasebral, poručiv mně
nejbedlivěj' chovat jich v tajemství
jakožto léků mocnějších nad zdání.
Jest mezi nimi bezpečný též lék
pro zlý neduh, kterýmžto král je sklíčen.

Hraběnka. Proto jsi do Paříže chtěla? mluv.

Helena. Váš syn, můj pán, mě na to přivedl,
jinak Paříž i lék i král by byli
nepřišli nikdy snad mi na mysl.

Hraběnka. A domníváš se, Heleno, že král,
kdybys nabídla mu se svým se lékem,
jej přijme? On i jeho lékaři
jedné jsou myslí, pomoci že nelze.
Jakž měli chudobné, neučené
věřit by dívce, anto veškerá
škol učenost neduh samému sobě
již zůstavuje.

Helena. Něco jest, jenž více
než mého otce umění, v svém druhu
nejvýtečnější, nadějí plní mne,
že tento lék, to moje dědictví,
stojí pod vlivem nejšťastnějších hvězd,
a nebrániteli mně, milostpaní,
zkusit své štěstí, nasaditi chci
propadlý život svůj na královo
uzdravení v týž den i hodinu.

Hraběnka. Máš takou důvěru?

Helena. Mám, jistotně.

Hraběnka. Nuž Heleno, mějž odpuštění mé,
i lásku mou, pomoc i průvodstvo;
mé vroucí pozdravení u dvora
vyřid' všem mým; já modlit se zde budu,
by požehnal Bůh tvému podniku.
Vyprav se zítra s plnou jistotou,
kde potřebí, že najdeš pomoc mou.

Odejdou.

JEDNÁNÍ DRUHÉ

Výjev první

Paříž. Sín v paláci královském.

Troubení. Vystoupí Král s mladými šlechtici, jenž berou odpuštění k válce florentinské; Bertram, Parolles a služebnictvo.

Král. S Bohem, paniče, pevně zachovejte bojovnou mysl svou – zdař Bůh i vám; buďte si rádci vespolek, obali všeho dosáhnete, stejná jest oběma pak zásluha, i dosti pro oba.

První šlechtic. Milosti, pevnou máme naději, že vrátíte se z boje statečného při dobrém zdraví nalezneme vás.

Král. Ne, ne, to klam; a přece srdce mé nerádo uznává tu chorobu, jíž sklíčen život můj. Nuž buďte s Bohem; ať mrtev jsem neb žiji, zůstaňte statnými syny Francie. Necht' zví hořejší Italsko (kleslý to dědic úpadku posledního panství), že jste nepřišli toliko se dvořit slávě, nýbrž ji získat; když nejstatečnějším ustoupit bude, necht' zdaří se vám, by pověst chválu vaši hlásala. Teď s Bohem.

Druhý šlechtic. Buď Vaše Milost zdráva jak jen žádá.

Král. Těch vlaských dívek chraňte mi se; naši Francouzi prý nemají slov, by jim co odepřeli; nedávejte se v zajetí před bojem.

Oba. Do našich srdcí
zapíšem výstrahu tu.

Král. Buďte zdraví.
(*K služebníkům*) Sem ke mně pojd'te.
Vzdálí se na lehátko.

První šlechtic. Ó drahý pane, že nemůžeš s námi!

Parolles. Neníť to jeho vina; blesk –

Druhý šlechtic. Ta stkvělá válka.

Parolles. Přerozkošná; vidělt' jsem tyto války.

Bertram. Byv povolán sem již jsem měl i půtku:
„Tak příliš mlád – až přes rok – a to ještě brzo.“

Parolles. Tváli mysl při tom, chlapče, vykrad' se statně.

Bertram. Mám zůstat zde co ženský podolek,
by střevíce mi o zed' vrzaly,
až sláva rozebrána, meče pak
jen k tanci vhodné. Vykradut' se věru.

První šlechtic. Čestná to krádež.

Parolles. Spáchejte ji, hrabě.

Druhý šlechtic. Já jsem váš pomocník, a nyní s Bohem.

Bertram. Jsmeť jako srostlí spolu, a loučením naším trhá se tělo ve dvě.

První šlechtic. S Bohem, kapitáne.

Druhý šlechtic. Sladký pane Parollese!

Parolles. Šlechtný reku, můj meč a váš jsou příbuzní. Dobrý lesk a bleskot, slovem dobrý kov. V pluku Spinském naleznete jistého setníka Spuria s jizvou, znamením to války, na levé tváři; tu ránu zaval mu tento samý meč: řekněte mu že jsem živ, a poslyšte, co vám bude o mně vypravovat.

Druhý šlechtic. Tak učiníme, šlechtný kapitáne.

Parolles. Zblázníš se do vás Mars nad jeho zprávami!

Pánové odejdou.

Co chcete počít?

Bertram (*vida jej vstávati*). Stůjte – král –

Parolles. Chovejte se k těm šlechtným pánům s obširnější zdvořilostí: vy jste obmezil na příliš chladné rozloučení; činite k nim více slov, neb oni se přikrývají kuklí času a zachovávají pravé způsoby, jedí, pijí a pohybují se pod vlivem nejoblíbenější hvězdy; a kdyby d'ábel kolo vedl, takových příkladů se musí následovat; jděte za nimi a rozlučte se s nimi obširněji.

Bertram. Učiním tak.

Parolles. Hodní to chlapíci, a tuším že z nich budou rázní bojovníci.

Bertram a Parolles odejdou.

Vstoupí Lafeu.

Lafeu. Odpust'te, pane,

Klekne.

mně i zprávě mé.

Král. Prosím tě, vstaň.

Lafeu. Nuž tady stojí muž
odpuštění si přinesší. Kýž byste
byl vy mne žádal kleče o milost,
na rozkaz můj pak mohl vstát jak já.

Král. Kýž! Hlavu bych ti byl roztloukl za to,
a pak se omluvil.

Lafeu. To chyba lávky.
Než vězte, pane, chcete uzdraven
od své nemoci býti?

Král. Nechci.

Lafeu. Ó,
že nechce hrozny královská má liška?
Však chtěla by, kdyby jen bylo lze
dosíci šlechtného ovoce. Znam lékařku,
jenž kámen umí nadchnout životem,
pohnouti skálou, vaše nohy čilé
učinit ke škočnému tanci, dotknutím
to pouhým vzkřísiti Pipina krále, ba
Velkému Karlu péro v ruku dáti,
by jí milostný list psal.

Král. Kdož ta ona?

Lafeu. Jest příchozí to, pane, lékařka,
liboli vidět ji – na čest i víru,
své míněníli připojiti smím
k ochotné zprávě své, mluvil jsem s dívkou,
jejížto moudrosti i vytrvání
při jejím pohlaví, letech i zámyslu
divím se víc než přiznati se troufám.
Chceteli vidět ji, jak žádá, vyslyšet?
To učiniv vysměje se mi pak.

Král. Nuž můj dobrý Lafeu, přiveď ten div,
bych společně se jemu s tebou divil,
anebo tobě, kterak tys divil se.

Lafeu. Přesvědčím vás, nemine ani den.

Odejde.

Král. Tak o ničem dělá vždy mnoho slov.

Lafeu se vrátí s Helenou.

Lafeu. Přistupte blíž. Tu stojí Milost král,
vyjevte mu svůj úmysl. Vy právě
jak zrádce vypadáte, takových
však zrádců Jeho Milost nebojí se.
Já co Kressidin strýc pospolu vás
nechávám směle⁷); s Bohem.

Odejde.

Král. Sličná dívko,
zdaž u mne's přišla čeho pohledávat?

Helena. Tak jest, Milosti. Otec můj byl Gerard
Narbonský, v čem vynikal, známo vůbec.

Král. Znalť jsem ho.

Helena. Tím radš si jeho chvály uspořím;
kdo znal jej, tomu dost. Na smrtném loži
mnohé recepty odevzdal mně, zvláště jeden,
který, co nejdražší plod svého umění,
milé to robě dávné zkušenosti,
jak třetí oko poručil mně chovat,
víc nežli vlastní dvě a bedlivěji.
Tak učinila jsem, a uslyšíc
že Vaše Milost sklíčena je tím
neduhem právě, proti němuž zvláště
silným se prokazuje otce mého lék,
přicházím se nabízet s pomocí
ve vsí poníženosti.

Král. Děkujem ti, děvče;
než v uzdravení své tak snadno nelze
nám věřit, když nejučenější lékaři
nás opustili, svolaná pak rada
vyřekla, že vše umění je marné,
vyprostit přírodu z kleslého stavu.
Nesmíme tak ve posměch dát svůj rozum,
aniž tak lehce vážit naději,
bychom svůj neduh mnoholéčený
svěřili neučencům; aniž vážnost
a velebnost svou zahoditi smíme,
kojíc se nadějí, kde žádné nevidíme.

Helena. Tož povinnost mou péči odmění,
nebudu déle pomoc svou vám vtírat,
skrovnou jen prosbu mám na Vaši Milost,
byste mě nazpět vypravil.

Král. Nemůžet' méně učinit má vděčnost:
Tys mněla pomoct mi; tak děkujít',
kdo smrti blízci, těm, kteří jim přejí žít':
o tom, co plně znám, ty sotva zdání máš;
známť beznadějnost svou, aniž ty léku znáš.

Helena. Při léku mém ničeho v šanc nedáte,
an všech již prostředků se odříkáte.
Tomu, jenž skutky koná největší,
hodí se často nástroj nejmenší.
Tak v písmě děti vynášely soudy,

an sudí byli dětmi. Mocné proudy
mívají pramen skrovný – vyschnou moře šírá,
kdež světská moudrost zázraky upírá.
Často klamáni jsme, a nejčastěji
svou nadějí, an často zdar nám kyne,
když zoufáme, že všecka čáka hyne.

Král. Nesmím tě slyšet, dobré děvče, střež tě Bůh,
samať neužitých si splácej služeb dluh;
návrh nepřijatý dík za odměnu mívá.

Helena. Vřelá tak ochotnost k odměně práv pozbývá.

Jinak jest s Ním, jenž všecky věci zná,
kdež člověk jen dle zdání soudívá;
přečasto v domnění se mýlíváme,
když pomoc božskou lidem přičítáme.
Svol ku podniku mému, pane můj;
ne v pomoc mou, než v božskou důvěřuj.
Nejsem já podvodnice, jenž, jak bývá,
klamnými slovy tajný účel skrývá;
než věz i budiž jist, že v svoje umění
mám stejnou důvěru, co v tvé uzdravení.

Král. Tak pevnas' ? Brzoliž mi zdraví mníš navrátit?

Helena. Budeli k tomu Bůh svou milost chtít obrátit,
než oři sluneční světloše plamenného
dvakráte obvezou kol kruhu odvěčného;
než v západ mlhotemný ponoří zároveň
navlhly Herpenus dvakrát mdlou pochodeň;
než čtyrydvacetkrát přesypky znáti dají
běžícím minutám, jak kradmo utíkají:
má slabost se od zdravých částí hnouti
v tvém těle, zdraví žít, a neduh tvůj zhynouti.

Král. Čeho v té jistotě a víře své
se chceš odvážit?

Helena. Děvky bezstudé
veřejné hanby trest chci podniknouti,
ohavných písní látkou být, zhynouti
nechat čest panenskou, zakusit všecko zlé,
a v trapném mučení dát živobytí své.

Král. Tuším že mocný hlas blahého ducha
z nástroje slabého dochází mého ucha:
co prostým smyslem chápat nemohu,
nabývá smyslu v jiném způsobu.
Drahýt' tvůj život, v toběť se shledává,
vše, co jen ceny životu dodává:
mladost i krása, mysli jaroba,
moudrost i ctnost, mladosti ozdoba;
to chítí v šanc dát může umělost
jen nechybná, neb děsná zoufalost.
Nuž, vábná lékařko, již svěřuji se tobě,
však věz, že smrtí mou způsobilš smrt i sobě.

Helena. Mineli lhůta, a já slovům svým
nedostojím, smrt budiž losem mým

zasloužená a neoplakaná;
než pomohli, jaká díka má?

Král. Co žádáš? mluv.

Helena. Chceš vyplnit, co žádám?

Král. Své slovo královské a slavný slib ti dávám.

Helena. Nuž dej mně manžela tvá ruka královská
dle moci své, jak vyřkne vůle má.

Ta opovážlivost buď daleka ode mne,
bych chtěla sáhati v královské francké plémě,
a mísit sprostou krev a jméno nízké
se jménem vznešeným, jenž trůnu tvému blízké;
než z manů tvých mi přej, bych žádat směla
kterého znám, a jej za chotě obdržela.

Král. Zde ruka má, když slovu dostojíš,
co žádost tvá, ode mne obdržíš;
a již hled' použití času svého,
ochotněť odevzdám se moci léku tvého. –
Mělt' bych se více ještě tebe ptáti,
však nic by nemohlo víc důvěry mně dáti;
neptám se, odkud jsi, jaký jest účel tvůj –
neznána vítej mi, nezvratna víra stůj.
Zjednej mi úlevu, zde, ó! – Bůh zdarli dá,
tvé zásluze můj dík se vyrovná.

Troubení. Odejdou.

Výjev druhý

Rousillon. Pokoj v paláci hraběncině.

Vyjde Hraběnka a Šašek.

Hraběnka. Pojď pak sem, chci zkusit vysokost tvého vzdělání.

Šašek. Já ukáži, že jsem vysoce krmen ale nízkou učení: vím, že moje povolání náleží toliko ke dvoru.

Hraběnka. Toliko ke dvoru? jakéž pak postavení zdá se ti vznešenější, když tímto tak pohrdáš? Toliko ke dvoru.

Šašek. Věřu, paní, udělilli Bůh komu nějaké způsoby, těch může snadno pozbyti při dvoře. Kdo neumí zatočit nohou, smeknout klobouk, políbit ruku a otevřít hubu, ten nemá ani nohy, ani ruce, ani ústa; a v skutku takový člověk, když to vezmeme, nehodil by se ke dvoru: co však se týká mne, já znám odpověď, která se na všechno hodí.

Hraběnka. Aj totě as převýborná odpověď, která se hodí na všechny otázky.

Šašek. Ona se podobá lazebníkově stolici, která se hodí pro každou zadnici: pro hubenou, pro špičatou, pro nadělanou anebo jakoukoliv jinou zadnici.

Hraběnka. Hodí se tvá odpověď na každou otázku?

Šašek. Tak jako deset grošů advokátovi do ruky, jako francouzský šperk nevěstce v dykytě, jako Barčín prstýnek k Honzovu prstu, jako buchta k postnímu outerku, jako mouřenínský tanec k májovému dni, jako hřebík do své díry, jako roháči jeho roh, jako svárlivá žena ke rváči, jako jeptiščiny rty k ústům mnichovým, ano, jako jelito do svého střeva.

Hraběnka. Znáš opravdu odpověď tak vhodnou ku každé otázce?

Šašek. Od vévody až k drábu hodí se na každou otázku.

Hraběnka. Tot' musí být ohromně veliká odpověď, máli se hoditi na každou otázku.

Šašek. Pouhá maličkost, v skutku, majili učenci říci pravdu. Zde ji máte, se vším co k tomu náleží. Ptejte se mne, zdali jsem dvořák: nebude vám na škodu něčemu se přiučit.

Hraběnka. Kýž bychom mohli býti ještě jednou mladí! Chci býti tak zpozdlá a ptáti se tebe, doufajíc že zmoudřím tvou odpovědí. Povězte mně, pane, jste dvořák?

Šašek. Ó Bože, pane. – To bylo krátce odbyto – jen více, více, sto takových otázek.

Hraběnka. Pane, já jsem chudý váš přítel, který vás miluje.

Šašek. Ó Bože, pane. – Jen houšť, houšť, nešetřte mne.

Hraběnka. Myslím, pane, že nesnesete žádnou z těchto sprostých krmí.

Šašek. Ó Bože, pane. – Jen na mne dolehejte, ručím vám za to.

Hraběnka. Zdá se mně, pane, že vám onehdy vymrskali.

Šašek. Ó Bože, pane. – Nic mne nešetřte.

Hraběnka. Voláte, když vás mrskají: Ó Bože, pane – nic mne nešetřte? V skutku, vaše: *Ó Bože, pane* hodí se výborně k vašemu výprasku; vám by musel překrásně slušet výprask, kdyby se vám ho dostalo.

Šašek. Jak živ jsem tak zle nepochodil se svým: *Ó Bože, pane*; vidím že člověku může mnohá věc dlouho sloužit, ale ne na vždy.

Hraběnka. Já pěkně hospodařím s časem, že se tak vesele vyrazím s bláznem.

Šašek. Ó Bože, pane. – Hle, tu se to zase dobře hodilo.

Hraběnka. Již dosti toho, nyní k věci: Toto

dej Heleně, nechť rychle odpoví.

Pozdravuj strýce mé a mého syna,

to není mnoho.

Šašek. Mnoho cti pro ně?

Hraběnka. Nemnoho práce pro tě, rozumíš?

Šašek. Ba rozumím; budu tam dřív než moje nohy.

Hraběnka. A vrať se brzy.

Odejdou.

Výjev třetí

Francouzský dvůr. Pokoj v královském paláci.

Vystoupí Bertram, Lafeu a Parolles.

Lafeu. Již prý se nedějí zázraky, a jsou mudrcové, kteří věci nadpřirozené a nevyzpytatelné vykládají všedním a obyčejným během. Odtud pochází, že se ničeho nebojíme, ohražující se domnělou vědomostí, kde by neznámá tajemnost měla nás naplňovati hrůzou.

Parolles. Věřu, totě v našich časech nejvzácnější příklad zázraku.

Bertram. Tak jest.

Lafeu. Býti opuštěnu od lékařů, – –

Parolles. To je má řeč: od Galena i Paracelsa.

Lafeu. Ode všech na slovo vzatých učenců, –

Parolles. Tak, to je má řeč.

Lafeu. Kteří prohlásili nemoc za nezléčitelnou, –

Parolles. Právě to jest to; to je má řeč.

Lafeu. Že není žádné pomoci, –

Parolles. Tak, tak: býti jako odsouzen –

Lafeu. K nejistému životu a jisté smrti.

Parolles. Dobře jste pověděl; to právě jsem chtěl říci.

Lafeu. Musím věru říci, že to jest něco nového na světě.

Parolles. Chceteli to mít v divadelním kuse, můžete to číst ve – kterak pak se to jmenuje? –

Lafeu. Zjevení božské moci v pozemské osobě.

Parolles. To právě jsem chtěl říci, to samé.

Lafeu. Věřu, se vši úctou mluveno, ani váš delfín není čerstvější.

Parolles. Podivná to věc, v skutku velmi podivná; to jest vše, co se dá o tom říci v krátce i na dlouze, a musel by to býti člověk převrácený, který by nechtěl uznati, že to jest –

Lafeu. Sama ruka boží.

Parolles. Tak, to jest má řeč.

Lafeu. V tak slabém –

Parolles. A křehkém nástroji veliká moc, vznešená výtečnost, jíž bychom použití měli ještě k dalším věcem, netoliko ku pozdravení krále, abychom byli –

Lafeu. Vůbec vděčni.

Vejdou Král, Helena a dvořanstvo.

Parolles. Tak jsem chtěl říci, máte pravdu. Tu přichází král.

Lafeu. Lustik, jak praví Holand'an. Teď budu mítí děvčata tím radší, dokud jen v ústech mi zbude zubu.

Věřu, on by byl v stavu jítí s ní do kola.

Parolles. Mort du vinaigre! není to Helena?

Lafeu. Přisámbůh, myslím že jest.

Král. Jděte, svolajte všechny pány ode dvora.

Odejde Sloužící.

Sem k ošetřenci svému, má ochranitelko,
posad' se, a z té uzdravené ruky,
jíž vrátilas utuchlý cit, opětne
stvrzení přijmi slíbeného daru,
jenž pouze čeká tvého jmenování.

Vejde několik pánů.

Nuž, sličná děvo, kolem vzhledni: tento
mladistvý sbor šlechetných paniců
čeká na rozkaz můj; královskou moc i právo
otcovské mám k nim: koho z nich chceš mítí?
Tobě lze vybrat, jim ne odepřítí.

Helena. Každému z vás udělíž láska sličnou
a ctnostnou choti, volte – kromě jedině.

Lafeu. Hnědouše svého dal s celým bych strojem,
bych tolik zubů ještě měl co tito,
a taký měkký vous.

Král. Dobře je projdi;
ni jeden nízkého z nich není rodu.

Helena. Pánové,
Bůh ráčil skrz mne uzdraviti krále.

Pánové. Tak spatřujeme, Bohu dík za vás.

Helena. Jsemť sprostá dívka, v tom pak jest
mé bohatství, že sprostá dívka jsem. –
Prosím, Milosti, již jsem skončila;
mých tváří růměnc mi šepce: „Rdím se,
že volba tvá můž' zavržena býti;
pak bledost smrti kryla by tvé líce,
neb již nevrátil bych se.“

Král. Směle vol, neb hle,
kdo tebe zavrhne, ten nemiluje mne.

Helena. Opouštímť tvou, Diano, svatyni,
a vzývám lásku, mocnou bohyni.

(K jednomu z mladých šlechticů)

Chceteliž, pane, slyšet mne?

Šlechtic. Ba mítí.

Helena. Děkuji vám, dál nemůž' řeči býti.

Lafeu. Raději byl bych též v tom volení, než abych o svůj život házel jednu a jednu.⁸⁾

Helena *(k jinému šlechtici)*. Ta hrdost, pane, jenž vám z očí září,
mou žádost napřed zavrhnout se tváří:
necht' Milek nahradí vám dvacetkrát,
co má by mohla skromná láska dát.

Šlechtic. Nic lépe, líbíli se.

- Helena.** Požívejte
všech lásky slastí! Teď se dobře mějte.
- Lafeu.** Což všickni ji zavrhují? Kdyby to byli moji synové, dal bych je mrskat, anebo bych je poslal Turku, aby z nich nadělal kleštěnců.⁹⁾
- Helena** (*k třetímu šlechtici*). Nebojte se, že ruky vám podám,
nechciť já násilí učinit vám.
Vašemu sňatku budiž pozehnáno,
s budoucí chotí štěstí vám dopřáno!
- Lafeu.** Toť jsou hoši jako z ledu, že jí žádný nechce; jistě jsou to angličtí pancharti; Francouzové je nezplodili.
- Helena** (*ke čtvrtému šlechtici*). Tak mladý, šťastný, dobrý jako vy,
nedá z mé krve původ synovi.
- Šlechtic.** Tak nemyslím, krásná slečno.
- Lafeu** (*ukazuje na Bertrama*). Tu jest ještě jeden hrozen. – Jsem jist, že otec tvůj víno pil; avšak, nejsili osel, tedy jsem já čtrnáctiletý chlapec; tebe jsem již poznal.
- Helena** (*k Bertramovi*). Netroufámť já si říci: vy jste můj,
než vše, co jsem i mám, vám k službě stůj
až do mé smrti. – To jest onen muž.
- Král.** Nuž, mladý Bertrame, svou choti přijmi.
- Bertram.** Svou choti, pane? Prosím Vaší Milost,
bych v takém případě směl užiti
svých vlastních očí.
- Král.** Což nevíš, Bertrame,
co učinila pro mne?
- Bertram.** Víím, můj pane,
to však nevím, proč chotí mou má býti.
- Král.** Víš, že mně od nemoci pomohla.
- Bertram.** A proto, že pomohla, pane, vám,
má snížit mne? Známt' já tu dívku dobře,
na méhoť otce peníz vychována.
Dcera chudého lékaře má choť!
Toť hanba nechť mě stráví raději.
- Král.** Ty zavrhuješ pouze její stav,
ježž mohu zvýšit. Divná věc, že krev
ta naše, barvou, váhou, teplotou
stejná a bez rozdílu, přec tak velmi
se různí od sebe. Zdobíli ctnosti ji,
a ty co dceru lékaře chudého
ji zavrhuješ, zavrhuješ tím
i samu ctnost v ní; toho nečiň však.
Kde nízkost vzácné ctnosti pěstuje,
tam sám již skutek ji ušlechtíuje;
ta čest, která od titulů pochází,
jest vodnatá, když zásluha jí schází.
Hodnosti jméno ceny nepřidává,
co špatné, špatným na vždycky zůstává.
Moudrý na podstatu, a ne na jméno hledí.
Od přírody kdo krásu, mladost a moudrost zdědí,
jak ona, tomu čest; než hanba tomu,
kdo hlásí se ke šlechetnému domu
předkům nepodoben. Ta nejlíp čest prospívá,
jenž víc od našich skutků původ mívá,

než od předků; mrzkémuť nevolníku
 podobno jméno – lež ta na pomníku –
 jež přemnoho to hrobek zneuctívá,
 an jinde němo, ctnost kde odpočívá.
 Osobně dívkali tvé obliby dochází,
 o vše se postarám, co ostatně jí schází:
 ona za věno ctnost a sebe dá,
 statek a čest přidám v hojnosti já.

Bertram. Nemohuť milovat ji, aniž chci to zkusit.

Král. Tvá škoda bude taká váhavost.

Helena. Z vašeho zdraví, pane, raduji se;
 ostatku nechme.

Král. Já zastavil svou čest, jí k obraně
 musím užiti moci. Zde, podej jí ruku,
 nehodný toho daru hrdopýšku,
 kterýžto s povržením lehce vážíš
 mou přízeň i též její zásluhu, nepomně,
 že my, kdybychom vstoupili na jednu misku,
 ty s druhou k hřideli bys vyletěl; kterýžto
 pozapomínáš, že kdekoliv chceme,
 tvou čest štěpovat můžem', by tam rostla.
 Již odlož vzdor a k naší skloň se vůli,
 která jen blaho tvoje vyhledává;
 svou nechut' přemoz, vlastnímu pak štěstí
 učin' za právo, jak tvá povinnost
 i naše moc to káže; jinak věz,
 že z péče své na věky vyhostím
 tě k slepě pitomému kolotání
 pošetilého mládí; že nenávist svou
 i pomstu jménem práva na tě vypustím
 bez všeho slitování. Nyní mluv.

Bertram. Milost, ó pane, neboť podrobuji
 svou lásku vaší vůli. Povážímli
 velmocnost vaši a tu hojnost cti,
 kterou dle vůle rozdáváte, vidím,
 že ta, jenž šlechtické hrdosti mé se zdála
 tak nízkou být, teď chválou královskou
 tak šlechetnou se stala, jak by rod
 ji činit mohl.

Král. Podej ruku jí
 a rci jí, že jest tvá, já závaží jí
 přidám ne větší, tož aspoň rovné
 ke statku tvému.

Bertram. Tu jest ruka má.

Král. Štěstí a přízeň královská usmívají se
 na sňatek tento. Obřad, který má
 mladou stvrditi smlouvu, děj se rychle
 té noci ještě, svatební pak slavnost
 odkládám na vzdálených přátel příjezd.
 Ke mněli s povinnou se úctou chýlíš,
 buď laskav k ní, jinak se hrubě zmýlíš.

Odejdou Král, Bertram, Helena, šlechtici a dvořané.

Lafeu. Slyšte, pane, na slovo.

Parolles. Co se líbí, pane?

Lafeu. Váš pán a velitel dobře učinil, že odvolal.

Parolles. Že odvolal? – Můj pán? můj velitel?

Lafeu. Ovšem; což nemluvím srozumitelně?

Parolles. Velmi příkře, ba nesrozumitelně bez krvavých následků. Můj velitel?

Lafeu. Nejste vy společník hraběte Rousillonského?

Parolles. Každého hraběte; všech hrabat; všech lidí.

Lafeu. Všech lidí hraběte: pán hraběte jest jiné slovo.

Parolles. Vy jste příliš stár, pane; přestaňte na tom, vy jste příliš stár.

Lafeu. Musím ti říci, chlapíku, že jsem muž; tebe věk nepřivede k tomu titulu.

Parolles. Nechci učiniti, co bych mohl.

Lafeu. Když jsem s tebou dvakrát jedl, zdál jsi se mi dosti rozumným; lhal si snesitelně o svých cestách; buď si; ale pásky a stužky, jakými jsi ověšen, všelijak mne srazovaly, abych tě nepovažoval za koráb s příliš velikým nákladem. Teď jsem tě našel, ztratímli tě zas, nebudu o to dbát; tys dobrý jen leda pro vypeskování, ba i za to sotva stojíš.

Parolles. Kdybysi neměl výsadu stáří, – –

Lafeu. Jen se tak nežeň do zlosti, sic přispíš tvoje zkouška; – což kdyby – smiluj se Bůh nad tvou zbabělostí! Již, milé mřežované okno, měj se dobře; nepotřebuji tě otvírat, neboť tě prohlížím. Dej mi ruku.

Parolles. Pane, vy mne velice dráždíte.

Lafeu. Z celého srdce, a tys toho hoden.

Parolles. Toho jsem, pane, nezasloužil.

Lafeu. Ba zasloužil na mou věru, každý kventlík, a já ti z toho ani zrnka neuzmu.

Parolles. Buduť moudřejší budoucně.

Lafeu. Učiň to co nejdříve můžeš, neboť zdá se mi, že se více chýlíš k opačné straně. Až tě jednou do tvé pásky sváží a zmlátí, pak na sobě shledáš, co to jest, když se člověk pyšní na své pentle. Jsemť žádostiv prodloužití svou známost s tebou, čili spíše svou povědomost tvé povahy, abych v čas potřeby mohl říci: toho muže znám.

Parolles. Pane, vy mne nesnesitelně trápíte.

Lafeu. Kýž byla by to pro tebe muka pekelná, a působení moje věčné; ovšem že síla mne již opustila, tak jako opouštím já tebe tak rychle jak moje stáří dovoluje.

Odejde.

Parolles. Dobře, však ty máš syna, který tu hanbu se mne sejme, ty prašivý, neřádný starče! – Musímť to snášet, neb vážnost nedá se spoutat. Ale já mu vypráším, na mou duši, jak mile se s ním sejdu při dobré příležitosti, a kdyby byl dvakrát a dvakrát pán. Tak málo budu mít slitování s jeho stářím, jako bych měl se – já mu vypráskám, kdybych se s ním jen ještě jednou sešel.

Lafeu (vrátiv se). Hochu, váš pán a velitel jest oženěn, to je pro vás něco nového; máte novou velitelku.

Parolles. Prosím snažně vaši milost, abyste mne ušetřil se svými urážkami: on jest můj dobrý pán; velitelem mým jest ten nahoře, jemuž sloužím.

Lafeu. Kdože? Bůh?

Parolles. Tak jest, pane.

Lafeu. Dábel je tvůj velitel. Pročpak svazuješ takto svá ramena? Či si děláš z rukávů nohavice? dělají tak jiní sloužící? Nejlépe bys učinil, abys dolejší svou část posadil tam, kde stojí tvůj nos. Na mou čest, kdybych byl jen o dvě hodiny mladší, spráskal bych tě; zdá se mi, že jsi jen ke všeobecnému pohoršení, a že by tě každý člověk měl bít. Myslím, že jsi stvořen pouze proto, aby se tebou lidé umuckali.

Parolles. To jest příkré a nezasloužené, pane.

Lafeu. Jen jděte, pane; vy jste byl ve Vlaších bit, že jste vyklofal jádro z granátového jablka; vy jste poběhlík a ne opravdový cestovatel; vy se důvěrněji chováte k pánům a vznešeným osobám, nežli rod i zásluhy vaše dovolují. Vy nejste hoden jiného jména, nežli abych vás nazval padouchem. Opouštím

vás.

Odejde.

Vejde Bertram.

Parolles. Dobře, velmi dobře; budiž tomu. – Dobře, velmi dobře; nějaký čas to musím tajit.

Bertram. Ztracen a navždy klopotám vydán.

Parolles. Co jest, mé srdce?

Bertram. Jakkoliv jsem to slavně před knězem slíbil, nebudu dělit její lože.

Parolles. Co pak, co pak, mé srdce?

Bertram. Ó můj Parollese, oženili mne:

do války toskánské jdu, ne do lože k ní.

Parolles. Psí pelech jest Francouzsko, aniž hodno,

by člověk zem zde šlapal: pryč do vojny.

Bertram. Zde list od mojí matky, nevím ještě,

co stojí v něm.

Parolles. Což, toho se dovíte.

Na vojnu, milý hochu, na vojnu.

Ten v krabici nosí čest ukrytou,

kdo s milenkou se doma celuje

a v objetí jejím svou mužskou sílu

maří, jenž měla mocný skok by svěsti

bujného oře: pryč do jiných krajů!

Chlév jest Francouzsko, a my herky v něm;

pročež na vojnu.

Bertram. Tak buď; já pošlu domů ji a matce

svou k ní nenávist přímo vyjevím,

a proč ujel jsem; králi pak chci psáti

co nesmím říci, jeho dary mne

do oněch italských vypraví polí,

kde šlechtní bojují mužové.

Pryč odtud, necht' mě válka sprostí zmatku

smutného domova i protivného sňatku.

Parolles. Jste jist, že v smýšlení tom setrváte?

Bertram. Pojď do mé komnaty a dej mi radu.

Ji pošlu pryč; sám ráno se vydám

na vojnu, smutné ji samotě odevzdám.

Parolles. Míč v letu málo hluku nadělá,

mladík co manžel smutně vypadá;

nuž tedy pryč, jí směle výhost dejte,

co ukřivdil vám král, to zanechejte.

Odejdou.

Výjev čtvrtý

Jiný pokoj tamže.

Vystoupí Helena a Šašek.

Helena. Moje matka mě laskavě pozdravuje: jest zdráva?

Šašek. Ona není zdráva, a přece požívá svého zdraví; ona jest vesela a přece není zdráva; než Bohu díky, ona jest docela zdráva a nic jí na světě neschází: ale přece není zdráva.

Helena. Jeli docela zdráva, co jí tedy schází, že není docela zdráva.

Šašek. Ona jest věru docela zdráva, až na dvě věci.

Helena. Jaké dvě věci?

Šašek. Předně že není v nebi, kamž jí Pánbůh co nejdříve račiž vzíti; a zadruhé, že jest na zemi, odkudž jí Pánbůh račiž co nejdříve povolati.

Vystoupí **Parolles**.

Parolles. Buďte zdráva, šťastná paní.

Helena. Doufám, že mám vaše dovolení k svému štěstí.

Parolles. Já vždy žádal, abyste došla štěstí, a též nyní žádám, aby bylo trvanlivé. – I hle, hochu! Co dělá naše stará paní?

Šašek. Kdybyste měl vy její vrásky a já její peníze, přál bych aby dělala to co povídáte.

Parolles. Co? vždyť já nic nepovídám.

Šašek. Věřu vy jste chytřejší, neboť mnohého sloužícího jazyk přivádí pána jeho do neštěstí. Nic neříkat, nic nedělat, nic nevědět a nic nemít jest velikou částkou vašich zásluh.

Parolles. Pryč, tys darebák.

Šašek. Pane, vy jste měl říci: Před darebákem jsi darebák, to jest přede mnou jsi darebák. To by pak bylo pravda.

Parolles. Jdiž, tys vtipný blázen, jak jsem tě shledal.

Šašek. Shledal jste mne sám v sobě, pane? anebo vás učili mne hledat? To hledání, pane, bylo prospěšné; a mohl byste v sobě ještě více bláznů shledat ku potěšení světu a k rozmnožení smíchu.

Parolles. Dobrý to věru chlap, a vykrmený. –

Paní, můj pán chce této noci odjet
za důležitým řízením. Uznáváť
on lásky velké právo, obřad též,
ježž káže povinnost v ten čas; než přinucen
odkládá jej; buď pak odklad ten,
to postrádání slasti pramenem
v tom čase povstalé, by doba příští
oplývala pak rozkoší a radost
přes kraj přetýkala.

Helena. Co dále žádá?

Parolles. Abyste hned poroučela se králi,
z vlastního jakobyste popudu
pospíchala, a vymluvila se
jakoukoliv to nutnou potřebou.

Helena. Co více?

Parolles. Abyste pak, to vykonavši, další
vyslechla jeho vůli.

Helena. Ve všem se rozkazům těm podrobím.

Parolles. Oznámím to.

Helena. Prosím. (*K šaškovi*) Pojd', příteli.

Výjev pátý

Jiný pokoj tamže.

Vystoupí **Lafeu a Bertram**.

Lafeu. Doufám, milostpane, že ho nemáte za vojáka.

Bertram. Mám, pane, a za bojovníka velmi statečného.

Lafeu. To máte z jeho vlastních úst.

Bertram. I z jiného bezpečného svědectví.

Lafeu. Tedy moje hodinky nejdou dobře, já měl toho skřivana za bělořitku.

Bertram. Ujišťuji vás, pane, on ví velmi mnoho a jest též přiměřeně udaten.

Lafeu. Tedy jsem se prohřešil proti jeho zkušenosti a urazil jeho udatnost; a stav můj jest tím nebezpečnější, poněvadž posud nemůže se mé srdce odhodlati k litosti. – Tady přichází; prosím vás, učinite nás přátely, chcít' vytrvati v přátelství.

Vystoupí **Parolles**.

Parolles (*k Bertramovi*). Všecko chce učiniti, pane.

Lafeu. Prosím vás, pane, kdo jest jeho krejčí?

Parolles. Pane?

Lafeu. Ó však já ho znám; ano, ano; pane, je to dobrý dělník, velmi dobrý krejčí.

Bertram (*stranou k Parollesovi*). Šla ku králi?

Parolles. Šla.

Bertram. A v noci odjede.

Parolles. Jak ráčíte poroučet.

Bertram. Psaní jsou napsaná a poklad složen,
těž koně obstaráni; této noci,
kdež měla býti mou nevěsta má,
a ještě nežli počnu, – –

Lafeu. Člověk, který se po světě byl ohlédl, jest něco příjemného na konci oběda; ale takový, který tři třetiny nalže a jedné známé pravdy používá k utvrzení tisícerych nicot, takový měl by jednou býti slyšán a třikrát bit. Bůh vás zachovej, setníku.

Bertram. Což povstala nějaká roztržka mezi milostpánem a vámi, pane?

Parolles. Nevím, kterak jsem to zasloužil, že jsem v nelibost přišel u milostpána.

Lafeu. Vy jste se do ní samochtě vrhl, s botami, s ostruhami a se vším, jako ten co skáče do smetany; a raději se z ní zase ven vydrápete, než abyste řekl jak jste tam přišel.¹⁰⁾

Bertram. Snad jste mu nedobře rozuměl, pane.

Lafeu. To budu vždy, i kdybych ho zastihl při modlitbě. Mějte se dobře, pane, a věřte mně, v tomto lehkém ořechu nemůže býti žádného jádra; duši toho člověka jsou jeho šaty. Nevěřte mu ve věcech důležitějších; takových jsem již více skrotil, a znám jejich povahu. – S Bohem, pane, já mluvil o vás lépe, než jste si na mně zasloužil; musím však splácet zlé dobrým.

Odejde.

Parolles. Divný to pán, na mou věru.

Bertram. Tak se mně zdá.

Parolles. Jak, což ho neznáte?

Bertram. Ba známť jej dobře; jak praví se vůbec,
má zásluhy. – Mé břímě tu přichází.

Vystoupí Helena.

Helena. Jak rozkázal jste, pane, mluvila
jsem s králem, obdržela k odjezdu
těž dovolení jeho; s vámi pak
sám žádá promluvit.

Bertram. Uposlechnu.

Nedivte mému počínání se, Heleno,
jenž nesluší k té době aniž dosti
tomu činí, co povinnost mi káže;
než já nebyl na toto připraven,
protož má mysl ještě zmatena.
Za touto příčinou vás tedy žádám,
byste se nyní domů odebrala.
Mámť pro to lepší důvod než se zdá,
a řízení mé pilnější jest, nežli
by na pohled jste myslila, an ho
neznáte. Toto jest pro matku mou.

Dá jí psaní.

Neuvidímť vás po dva dni, a tedy
vás vaší rozšafnosti zanechávám.

Helena. Pane,
jsemť vaší věrnou služkou.

Bertram. Dobře, dobře.

Helena. Vynasnažím se péčí neustálou,
bych nahradila nízkost původu, kterýžto
jest neroven tak vysokému štěstí.

Bertram. Nic o tom,
mámť velmi naspěch. S Bohem, domů spěšte.

Helena. Odpust'te, pane.

Bertram. Nuž, co chcete říci?

Helena. Nejsemť já hodna svého bohatství,
i netroufám si ho nazývat svým,
jakkoliv mé jest; než ostýchavý co zloděj
kradla bych ráda, co jest mého právem.

Bertram. Co vaše žádost?

Helena. Něco – méně ještě – nic,
v skutku. Nerada řekla bych co žádám: pane,
věru, neznání pouze a nenávistníci
rozcházejí se bez políbení.

Bertram. Prosím, nemařte času; rychle na koně.

Helena. Vždy vaší vůli podrobím se, pane.

Bertram. Kde jest můj ostatní lid, pane? – S Bohem.

Helena *odejde.*

Ubírej domů se, kamž nikdy já,
dokavad mečem vládnu, buben slyším,
se víc nevrátím. Pryč odtud.

Parolles. Tak, tak jen smělost!
Odejdou.

JEDNÁNÍ TŘETÍ

Výjev první

Ve Florencii. Pokoj v paláci vévodově.

Troubení. Vystoupí Vévoda Florencský s dvořanstvem; dva francouzští šlechtici a jiné osoby.

Vévoda. Teď kus po kuse slyšeli jste hlavní
té války příčiny, kterážto již
přemnoho krve stála, a vždy ještě
po nové žízní.

Jeden šlechtic. Svatý zdá se boj
s vaší to strany býti; černý, strašný
s odpůrcovy.

Vévoda. Tož velmi divno nám,
Francouzský strýc že zavřel srdce své
před naší žádostí, by přispěl nám
v té spravedlivé při.

Druhý šlechtic. Dovolte, pane,
neznámť já naší vlády příčiny
co člověk sprostý, vzdálený, kterýžto
tvoří si mínění o správách státních
dle smyslu svého dosti nezapné:
protož netroufám sobě vyjevit
své zdání, byv pokaždé oklamán,
kdykoliv soudil jsem dle nejistých
svých důvodů.

Vévoda. Buď jak se jemu líbí.

Druhý šlechtic. Tím však jsem jist, že mládež jako my jsme,
zahálky syta, den co den přicházet
bude, by zahrnala ji zde.

Vévoda. Budou vítáni,
já všecku možnou čest jim proukáži.
Již tedy postavení svoje znáte;
padnouli vyšší, tím jen vy získáte.
A zítra do pole.
Odejdou při troubení.

Výjev druhý

V Rousilloně. Pokoj v hraběňčině paláci.

Vystoupí Hraběnka a Šašek.

Hraběnka. Toť vypadlo, jak jenom sama jsem si žádat mohla, až na to jediné, že nepřichází s ní.

Šašek. Na mou věru, můj mladý pán zdá se mi velmi trdomyslný.

Hraběnko. Z čeho jste to znamenal, prosím vás?

Šašek. Nuže, on se dívá na své boty a zpívá; spravuje si okruží a zpívá; vypyťává se a zpívá; šťourá si v zubech a zpívá. Znal jsem jednoho člověka, který měl tuto melancholickou libůstku a dal hodný statek za písničku.

Hraběnka. Ukažte pak, co píše a kdy miní přijet.

Otevře psaní.

Šašek. Již nemám žádné zalíbení v Isbele, co jsem byl u dvora. Naše stará treska a naše venkovské Isbely docela nepodobají se vaší staré tresce a vašim dvorským Isbelám; mému Milkovi jest vyražen mozek, i začínám milovati, jako miluje stařec peníze, bez chuti.

Hraběnka. Což pak to jest?

Šašek. Právě to, co jest.

Odejde.

Hraběnka (*čte*). „Poslal jsem vám nevěstu: ona uzdravila krále a mne učinila nešťastným. Jsem s ní oddán, ale ne složen, a toto *ne* chci učiniti věčným. Uslyšíte, že jsem uprchl; vězte to, než vás o tom zpráva dojde. Jeli svět dosti široký, budu se držeti hodně vzdáleně. S povinnou úctou váš nešťastný syn Bertram.“

Tos dobře nevyved', prchlý, bezuzdý chlapče,
vzdálit se přízně tak dobrého krále,
na hlavu mou uvalit jeho hněv
zavržením tak ctnostné dívčiny,
že žádný mocnář by jí nepohrdnul.

Vrátí se Šašek.

Šašek. Ó milostpaní, to jsou zlé noviny, mezi dvěma vojáky a naší mladou milostpaní.

Hraběnka. Co jest?

Šašek. Věřu, přece jest i útěchy při té novině, jest také útěchy. Váš syn tak brzy neumře jak jsem myslil.

Hraběnka. A proč by měl umřít?

Šašek. Tak povídám, milostpaní, jestli že utekl, jak jsem slyšel; nebezpečnoství hrozí jen tomu, kdo se v ně vydává; bývá to zkáza mužů, ačkoliv se při tom děti rodí. Zde přicházejí a povědí vám více; já slyšel jenom to, že váš syn utekl.

Vystoupí Helena se dvěma šlechtici.

Jeden šlechtic. Bůh vás pozdrav, milostpaní.

Helena. Paní, můj pán jest pryč, a na vždy pryč.

Druhý šlechtic. To neříkejte.

Hraběnka. Spamatuj se. Prosím, páni –
již tolik radosti i zármutku
jsem zkusila, že neděsí mne víc

ni oné ani toho náhlý zjev.
Prosím vás, kde jest syn můj?

Druhý šlechtic. Sloužit šel
vévodě Florencskému, my ho potkali;
neb přicházíme od tamtud, majíce
při dvoře řízení, a zase pak
se chceme vrátit.

Helena. Hle, toto psaní, paní, to můj výhost:
(*Čte*) „Dosáhnešli prstenu, jež nosím a který nikdy nemá přijíti z mého prstu, a ukážešli mi dítě ze
svého života, jemuž jsem otcem, pak nazvi mne manželem; než takovýmto *pak* rozumím *nikdy*.“
Toť výrok strašlivý.

Hraběnka. Přinesl vy jste, pane, tento list?

První šlechtic. Tak jest,
při tom však obsahu mi líto práce.

Hraběnka. Prosím tě, dcero, budiž lepší myslí;
když všecken žel si sama osobíš,
toť oloupiš mne o mou částku. On byl syn můj,
než z krve své vymažu jeho jméno:
tys jediné mé dítě. – Do Florencie
že šel?

Druhý šlechtic. Tak jest.

Hraběnka. By vojákem se stal?

Druhý šlechtic. Toť šlechetný byl jeho úmysl, a věřte,
že vévoda vši zahrne ho ctí,
jak sluší rodu jeho.

Hraběnka. Vy se vrátíte?

Druhý šlechtic. Tak jest a v největší to rychlosti.

Helena (*čte*). „Pokud mám ženu, nemám ničeho ve Francouzích.“
Toť trpké.

Hraběnka. Tak tam stojí?

Helena. Ano, milostpaní.

První šlechtic. Snad ruka toliko tak příkře psala,
an srdce nesouhlasilo.

Hraběnka. Nic ve Francouzích, pokud ženu má?
Neníť tu nic, co příliš dobré by
proň bylo nežli ona jediná;
i zasluhujet' muže, jemuž by
dvacet tak hrubých chlapců sloužilo
zovouc' ji každou chvíli paní. Kdo byl s ním?

První šlechtic. Jen jeden sloužící a jeden pán,
jež seznal jsem nedávno.

Hraběnka. Snad Parolles?

První šlechtic. Bylť on to, milostpaní.

Hraběnka. Ničemník
to plný špatností, jenž syna mého
původně dobrou kazí povahu.

První šlechtic. Opravdu, milostpaní, člověk ten
hodnou má toho částku, a ke svému
obracovat umí to prospěchu.

Hraběnka. Vítání buďte, pání. Prosím vás,
až opět syna mého uvidíte,
řekněte mu, že nikdy jeho meč

nemůže takové mu získat cti,
jakou teď pohrdá; a ještě víc
mu v listu tom dodejte písemně.

Druhý šlechtic. Jak teď tak jindy rádi vám jsme k službám.

Hraběnka. Jen tak pokud se mohu odměnit.

Nelíbí dál se vám?

Hraběnka a šlechticové odejdou.

Helena. „Pokud mám ženu, nemám ničeho ve Francouzích.“

Ničeho zde, dokavad ženu má!
Nemáš mít žádnou, Rousillone, víc
ve Francii, abys měl opět vše.
Ó ubohý můj pane! Tedy já
vyháním tebe z vlasti a vydávám
útlé tvé údy v nebezpečství
nemilosrdné války? já to jsem,
která od veselého dvora tě
pudím, kde krásné oči střílely
po tobě, bysi terčem ohnivých
se pušek stal. Olovění vy posli,
kteříž letíte prudkým ohně pudem,
jemu se vyhýbejte; fičte povětrím
rozraženým, než mého pána miňte.
Kdo na něj střílí, toho já navedla,
kdo na statná mu prsa napřahuje,
já vražednice jsem ho vyslala;
a jakkoliv ho sama nezabývám,
jsem přece smrti jeho příčinou.
Byloť by lépe, dravý aby lev
mne potkal, řvoucí hladem svírajícím;
ba lépe, aby veškeré to bídy,
jichž na světě, se na mne shrnuly.
Ó vrať se domů, Rousillone, odtud,
kde statečnosti odměnou jen jizva,
hrozí pak všeho ztráta. Půjduť já,
když má zde přítomnost tě zdržuje.
Nač dlela bych tu déle? byť i rajský
kol domu toho vanul vzduch a všickni
by posluhovali tu andělé:
já půjdu; zvěstuj ti to pověst útrpná,
a potěš ucho tvé. Dni miň, přijď noci hbitě,
zlodějka ubohá by vykradla se skrytě.

Odejde.

Výjev třetí

Vévodský dvůr ve Florencii.

Troubení. Vystoupí Vévoda Florencský, Bertram, šlechticové, důstojníci, vojáci a jiná družina.

Vévoda. Tys vůdcem naší jízdy. Velikou
skládáme v tebe naději, a všecku
ti lásku věnujem i důvěru.

Bertram. Můj kníže, jest to břímě veliké
pro moje síly, však vynasnažím se

unésti je pro vaši dobrou věc,
bych nasadit měl všechno.

Vévoda. Nuže jdi,
nechť obletuje Štěstěna tvou přílbu
co blahověstná průvodkyně.

Bertram. Dnes
stavím se ve tvůj šik, ó velký Marse.
Přej mně co žádám; já tvůj buben pak
si oblíbím, a lásky nechám tak.
Odejdou.

Výjev čtvrtý

V Rousilloně. Pokoj v paláci hraběncině.

Vystoupí Hraběnka a její Správce.

Hraběnka. Ach! jakž jste mohl list ten od ní vzít?
Což netušil jste, že tak učiní,
když posílá mně psaní? Čtete ještě jednou.

Správce (*čte*).

„Na pouť do Kompostelly se ubírám,
ctižádostné své lásky litujíc,
o drsnou půdu bosou nohu vzpírám,
ve zbožném slibu smíru hledajíc.
Z krutého boje syna zavolejte,
by domů spěchal vznešený můj pán;
tichého blaha rádi mu popřejte,
ode mneť z dále vroucně požehnán.
Nechť odpustí, co snášel vinou mojím,
já odtrhla jej, Juno ukrutná,
od milých druhů, by věk trávil v boji,
kde záhuba i smrt jej oblétá.
Takt' zpanilý! ni já ni smrt nemá ho míti;
radš' dám se v obět' já, by volně mohl žítí.”

Hraběnka. Jaký to osten v nejjemnějších slovech! – –
Rinaldo, nikdy ještě jste tak zle
se nepotázal, jako právě teď,
když jste ji pustil. Kdybych byla já
s ní mluvila, bylať bych zvrátila
jí úmysl, jež vykonala nyní.

Správce. Odpusťte. Kdybych na noc vám byl dal
ten list, snad bylo lze ji dohonit;
jakkoliv píše, stáhání že marné.

Hraběnka. Jakýž to anděl toho nehodného
se ujme manžela? Nemůžet' mu
vykvést štěstí, leč by modlitba
její, kteroužto rádo nebe slýchá
i vyslyší, od něho vzdálila
hněv nejvyššího soudce. – Piš, ó piš, Rinaldo,
nechť každé slovo chvály její plné,
kterouž on lehce váží; hluboký
můj žal, ač necítí ho, tklivě vylič,
a posla vyprav nejbezpečnějšího.
Když uslyší že odešla, snad pak

se vrátí; snad i ona, uslyšíc že zde,
čistou puze láskou sem pospíší.
Kdo milejší mně z nich obou, netroufá
si cit můj rozhodnout. – Opatřte posla. –
Sláb jest můj věk, na srdce tíž se skládá,
zármutek slze, starost slova žádá.

Odejdou.

Výjev pátý

Za zdmi Florencskými.

Z pozdálí vojenská hudba. Vystoupí stará Vdova z Florencie, Diana, Violenta, Mariana a jiný lid městský.

Vdova. Tedy pojd'te, neboť přibližují se k městu ztratíme se z očí.

Diana. Povídá se, že prý ten francouzský hrabě výborně se držel.

Vdova. Zajal prý jejich nejlepšeho vůdce, a vlastní rukou prý zabil vévodova bratra. My se marně pachtily, oni jdou jinou cestou: slyšte! je to znát po jejich troubení.

Mariana. Pojd'te, vraťme se a přestaňme na vypravování o tom. Ty, Diano, měj se na pozoru před tím francouzským hrabětem: čest dívky spočívá v jejím dobrém jménu, a žádné dědictví není tak bohaté jako počestnost.

Vdova (*k Dianě*). Já to povídala sousedovi, kterak tě souží jeden pán z jeho družiny.

Mariana. Já znám toho darebáka, jakýsi Parolles: on navádí mladého hraběte k samým takovým špatnostem. – Stěž se ho, Diano; jejich sliby, lákadla, přísahy, dary a celá ta nástraha smilnosti jsou docela něco jiného, nežli se býti zdají: mnohá dívka byla jimi svedena, a jest neštěstí, že příklady tak strašných následků, jaké mívá ztráta panenské cti, nemohou zdržeti jiné od následování jich, kteréžto dají se zaplésti osidly jim položenými. Doufám, že nepotřebuješ žádné další výstrahy, nýbrž tvá ctnost sama tě tuším zachová, kdyby třeba nebylo žádného dalšího nebezpečství, než pouze ztráty mravopochestnosti.

Diana. Nemusíte mít o mne žádnou starost.

Vystoupí Helena v oděvu poutnice.

Vdova. Tak doufám. – Hle, tu přichází poutnice; ta jistě bude u mne přenocovat, tam posílají jeden druhého. Zeptám se jí.

Bůh střež vás, poutnice! Kam vaše cesta?

Helena. K svatému Jakubu to velikému.

Kdež hospoda tu, prosím, poutnická?

Vdova. Tam svatý František u přístavu.

Helena. Tuli jde cesta?

Vdova. Ano, tudy. – Slyšte, tu přicházejí. Chceteli zde počkat, ctihodná poutnice, až vojsko přejde, sama do hospody vás provodím; tím raději, an jako sebe znám tu hospodskou.

Helena. Vy sama snad?

Vdova. Vám k službám, poutnice.

Helena. Děkuji vám, já počkám tady s vámi.

Vdova. Tuším že přicházíte z Francie.

Helena. Tak jest.

Vdova. Toť najdete zde krajana, který vyznamenal se v boji.

Helena. Jméno jeho?

Diana. Hrabě Rousillonský. Znáte jej?

Helena. Jen z pověsti, která ho velmi chválí;
od osoby ho neznám.

Diana. Bud'si jakkoliv,
zde statně zachoval se. Jak se praví,
ujel prý z Francie, protože král
dal manželku mu proti jeho vůli.
Jest tomu tak?

Helena. Pouhá to pravda; známť
já jeho choť.

Diana. Jistý to pán, ve službě
u hraběte, nehrubě chválí ji.

Helena. Jak nazývá se?

Diana. Pan Parolles.

Helena. Věřímť mu
co týká chvály se a zásluhy
velkého hraběte; jeť ona příliš
naproti němu nízka, aby o ní
se zmínka dála. Všecka zásluha
její jest zachovalá počestnost;
o té nevím, by pochyboval kdo.

Diana. Ubohá hraběnka! Toť neštěstí,
chotí se státi muže, který nás
nenávidí.

Vdova. Dobrá ta paní, bud'si
kdekoliv, sklíčeněť jí srdce velmi.
Mladá ta dívka zde, ač kdyby chtěla,
mohla by velmi jí ublížit.

Helena. Jak že?
Zamilovaný hrabě snad uchází se
ve špatném úmyslu o její přízeň?

Vdova. Tak vskutku jest, a všecko vynakládá,
co útlou dívčí čest jen zkazit může.
Ona však ozbrojena jest a statně
se jemu brání.

Vystoupí část florentinského vojska s bubny a praporci, Bertram a Parolles.

Mariana. Dejž Bůh, by ne jinak!

Vdova. Tu jsou již naši;
to jest Antonio, nejstarší syn
našeho vévody, to Eskalus.

Helena. Kde jest ten Francouz?

Diana. Onen s chocholem,
švarný to muž; ó kýž by miloval
svou choť, pak šlechetnost by dodala
mu zpanilosti. Krásnýliž to pán?

Helena. Mně by se líbil.

Diana. Škoda jen, že jedná
tak nepočestně. Tamto jest ten chlap,
co jej tak svádí. Kdybych byla hraběnkou,
padoucha toho bych otráвила.

Helena. Který to jest?

Diana. Tamhle ten opentlený tajtrlík. Pročpak je asi tak zamračen?

Helena. Snad přišel k úrazu v bitvě.

Parolles. Buben ztratit! krásně.

Mariana. Něco jej velmi znepokojuje. Hle, on nás vypátral.

Vdova. Věru; aby ho kat!

Mariana. I s jeho zdvořilostí co námluvčího.

Bertram, Parolles, důstojníci a vojáci odejdou.

Vdova. Jižť vojsko pryč, nuž pojd'te, poutnice,

dovedu vás do vaší hospody;
v mém domě čtyři již anebo pět
se nacházejí, kteří za pokání
putují ke svatému Jakubu.

Helena. Já slušně děkuji; nelíbilo

by této paní se a této panně,
se mnou povečeřet za útraty
a díky mé? Na obsluhu chci panně
udělit naučení některá,
jenž prospěšna.

Obě. Tot' rády přijímáme.

Odejdou.

Výjev šestý

V poli u Florencie.

Vystoupí Bertram a dva francouzští šlechticové.

První šlechtic. Opravdu, milostivý pane, mějte jej k tomu; ať toho zkusí.

Druhý šlechtic. Neshledáтели v něm zbabělce, milostpane, tedy ať nepožívám více žádné vážnosti ve vašich očích.

První šlechtic. Na mou věru, pane, větroplach.

Bertram. Myslíte, že se v něm tak velice mýlím?

První šlechtic. Věřte tomu, pane; podlé mého vlastního přesvědčení, beze všeho ukřivdění, abych mluvil o něm jako o svém příbuzném, on je známý sketa, nesmírný a nekonečný lhář, člověk, který každou hodinu zruší svůj slib a který nemá ani jediné dobré vlastnosti, jenž by zasluhovala podpory vaší milosti.

Druhý šlechtic. Bylo by dobré, abyste jej znal; neboť když tak velmi důvěřujete v jeho udatnost, které nemá, mohl by vás zklamati v některém nebezpečném a znamenitém podniku.

Bertram. Rád bych věděl, při jaké příležitosti bychom nejlépe jej mohli zkoušeti.

Druhý šlechtic. Nejlépe bude, když ho pošlete pro jeho buben, což, jak jste slyšel, s takovou jistotou podniknouti se troštuje.

První šlechtic. Já jej se zástupem Florentinských náhle přepadnu – vyberu si takový lid, že ho, toho jsem jist, nerozezná od nepřátel – pak jej svážeme a oslepíme, tak že bude nejinak myslit, nežli že jej vedeme do nepřátelského tábora, an jej zatím odvedeme do našich stanů. Jenom buď vaše milost přítomna při jeho výslechu; a jestli za slib, že bude při životě zachován, a v největší úzkosti podlého strachu nenabídne se vás prozradit a povědít vše co jenom proti vám ví, a to vše pod odříkáním se duše spasení, tedy nevěřte více v ničem úsudku mému.

Druhý šlechtic. Ó k vůli tomu smíchu jej nechte jít pro svůj buben; on povídá, že prý si vymyslíl válečnou lest. A když pak uvidíte, milostpane, jak to vypadne, a jakým kovem ta klamná ruda se proukáže, a přece s ním nenaložíte co s ničemníkem; pak nedá se změnití vaše náklonnost k němu. Zde přichází.

Vystoupí Parolles.

První šlechtic. Ó k vůli tomu smíchu nepokazte nám ten veselý kousek; ať na všechn způsob jde pro svůj buben.

Bertram. Jak jest, pane? ten buben vám jaksi leží v hlavě.

Druhý šlechtic. Nevídáno, pusťte to mimo se; vždyť je to jenom buben.

Parolles. Jenom buben! Je to jenom buben? Přijít o buben na takový způsob! – To bylo čisté velení! vrazit s jízdou do našich vlastních křídel a roztrhnouti naše vlastní vojáky.

Druhý šlechtic. Toho se nemůže vina skládat na velení, byla to válečná nehoda, které by se ani Caesar byl nevyhnul, kdyby tu byl velel.

Bertram. Však se nemáme proč horšit na výsledek; ovšem jest to poněkud hanba ztratit buben, ale ten se již nedá nazpět dobyt.

Parolles. Mohl se nazpět dobyt.

Bertram. Mohl, ale nyní již nemůže.

Parolles. Vždy ještě může se nazpět dobyt. Jen kdyby se zásluha udatného činu nevzdávala tak řídko pravému a vlastnímu vykonateli; však bych já chtěl mít buben, ten anebo jiný, anebo: hic jacet. ¹¹⁾

Bertram. Nuže, máte-li k tomu chuti, pane, myslíte-li, že vaše hluboká zkušenost ve válečných lstech může tento nástroj cti nazpět přivést na jeho první místo, ukažte svou velikoduchost v tom podniknutí a podstupte to; já pochválím ten pokus co slavnou výpravu, a pošťestíli se vám, má o tom vévoda netoliko mluvit, nýbrž i odměnu vám dát podlé své vznešenosti, jakou jenom zasluhuje udatnost vaše až na poslední písmenu.

Parolles. Jako že ruka tato náleží vojáku, já to podniknu.

Bertram. To však již nyní nesmíte váhat.

Parolles. Ještě dnes večer se na to spustím: rozvážím si náležitě svůj plán, potvrdím se v důvěře své a připravím se také k smrti, o půl noci pak můžete o mně dále slyšet.

Bertram. Smím zpravit Jeho Jasnost, nač jste se vydal?

Parolles. Nevím ještě, pane, kterak to vypadne; já se však na to odvážím.

Bertram. Vím že jste udaten, a co se týče možného provedení toho vojenského kousku, podpíši za vás.
S Bohem.

Parolles. Já nemiluji mnoho slov.

Odejde.

První šlechtic. Nic víc než ryba vodu. Neníli to podivný chlap, milostpane, který na pohled s plnou důvěrou podniká věc, o jejímžto nemožném provedení jest přesvědčen; který se zatracuje k dovedení něčeho, což aby činit nemusel, raději by se dal ztratit?

Druhý šlechtic. Vy ho tak neznáte, milostpane, jako my. Tolik je jisto, že se umí snadno vlísat v něčí přízeň a na týden ujde mnohému vyzrazení; jak mile však jej prohlédnete, máte ho již na vždy.

Bertram. A skutečně myslíte, že nic nevykoná z toho všeho, k čemuž se tak opravdově nabízel?

První šlechtic. Ničeho na světě, nýbrž vrátí se s nějakým výmyslem a zavěsí vám dvě neb tři ku pravdě podobné lži. My však naň políčili se všech stran, a této noci uvidíte jeho pád; neboť on v skutku nezasluhuje vážnost vaší milosti.

Druhý šlechtic. Dříve s tou liškou provedeme nějakou hříčku, než ji stáhneme. Nejdříve ho vyčenichal starý pan Lafeu: až mu strhneme jeho nátvařku, pak mně řekněte, jakou sardeli v něm nalézáte; uvidíte to ještě této noci.

První šlechtic. Já jdu ohledat svá tenata, on musí býti chycen.

Bertram. Bratr váš nechť jde se mnou.

První šlechtic. Jak se vaší milosti líbí. Já se poroučím.

Odejde.

Bertram. Teď povedu vás k tomu domu, chci ukázat děvče vám, o němž jsem mluvil.

Druhý šlechtic. Však ale nazval jste ji počestnou.

Bertram. Toť chyba jediná: jen jedenkrát jsem mluvil s ní, a ku podivu chladnou shledal jsem ji; na to po onom bláznů, jež máme v prádle, psaníčka i dary jsem jí posýlal, jichž však nepřijala. To vše, co činil já. Přespanilé to stvoření. Než pojd'te sám ji zhlédnout.

Druhý šlechtic. Od srdce rád.

Odejdu.

Výjev sedmý

Ve Florencii. Pokoj v domě vdovy.

Vystoupí Helena a Vdova.

Helena. Mněli, že já jsem ona, nevěříte,
nevím, jak dále tvrditi to mám,
leč sama zmařila bych záměr svůj.

Vdova. Jakkoliv zchudlá, jsem z dobrého rodu,
takýchto pletek nepovědoma,
nerada špatností bych nějakou
svou pověst dala v šanc.

Helena. To zachraň Bůh.
Než věřte, že jest hrabě manžel můj,
a co jsem v tajnosti vám svěřila,
to pravda do slova; a na ten způsob,
když pomocí mně přispějete svou,
nepochybíte.

Vdova. Musímť věřit vám,
neb dostatečně jste ukázala
svou velkou zámožnost.

Helena. Ten měšec se zlatem
zde vezměte, a za to pomoc svou
propůjčte mně, já ráda ji dvojnásob
opětně zaplatím, když jí jen dojdu.
Hrabě se pokouší o vaši dceru,
snaží se krásu její podmanit
své chlípnosti a ukořistit ji;
necht' ona vyslyší ho, tak jak jí
nejlíp na ruku dáme, prudká jeho krev
neodepře pak žádnou žádost jí.
Mát' hrabě prsten dědičný na prstu,
jenž po čtvrté již koleno neb páté
v tom rodu přešel s otce na syna.
Tohoť on prstenu si velmi váží,
než v slepé vášni, aby vůli svou
provéstí mohl, nebude mu vzácný,
byť toho třeba pykal později.

Vdova. Již záměru vašemu rozumím.

Helena. Spravedlivát' to věc: jiného nic,
než aby dcera vaše, nežli se
na oko získat dá, požádala
na něm ten prsten, umluvila pak
dostaveníčko s ním, kdež za ni já
nastoupím, anto ona v cudné dálce.
Pak tři tisíce korun za věno
jí dám ke všemu tomu, co jsem dala.

Vdova. Já svoluji; poučte dceru mou
co činit má, by shodovaly se
dovoleném při klamu čas i místo.
On každé noci s hudbou rozličnou

i s písněmi přichází, složenými
jí nehodné ke chvále; málo platno
ho plísnit se střechy,¹²⁾ on stojí na svém
jakoby o život mu šlo.

Helena. Nuž dnes
provedem' lest svou; když se podaří,
klam dovolenost činu nezmaří;
úmysl, skutek, obé zákonní,
a nikde hřích, ač čin prohřešení.
Již k věci přikročme.
Odejdou.

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ

Výjev první

Za táborem flotentinským.

První šlechtic s pěti neb šesti vojáky v záloze.

Šlechtic. On nemůže přijít jinudy než okolo toho plotu. Když se naň oboříte, tedy rozprávějte v nějakém hrozném jazyku, jak vám napadne; nic nedělá, třeba jste tomu sami nerozuměli; neboť musíme se stavět, jako bychom nerozuměli jemu, až na jediného z nás, kterého uděláme svým tlumočником.

Jeden voják. Milý setníku, nechte mne dělat tlumočnika.

Šlechtic. Nejsi s ním známý? nezná tvůj hlas?

Voják. Nikoliv, pane, ujišťuji vás.

Šlechtic. A jakou hatlamatilkou budeš zas mluvit k nám?

Voják. Právě takovou jako vy ke mně.

Šlechtic. On nás musí považovat za zástup cizinců v nepřátelské službě. Poněvadž ale zná poněkud všecky sousední řeči, tedy musíme mluvit každý co mu napadne, aniž potřebujeme rozumět co si povídáme; jen když se budeme stavět jako bychom sobě rozuměli, to jest dostatečné: vrání krákání bylo by také dosti dobré. Co se tebe týká, tlumači, musíš se velmi politickým stavět. Než ticho! tu přichází, aby dvě hodiny pospal a potom se navrátil a přísáhal na lež, kterou si vymyslel.

Vystoupí Parolles.

Parolles. Deset hodin; za tři hodiny bude dost času jít domů. Co pak mám říci že jsem udělal? Musí to být velmi šikovné vymyšlení, aby mně pomohlo; již mně začínají věřít, a za poslední doby zaklepalo příliš mnoho nehod na moje dvěře. Shledávám že jest můj jazyk příliš odvážný, ale moje srdce bojí se Marsa a jeho stvůr a netroufá si vyvádět co hlásá jazyk.

Šlechtic (pro sebe). To je první pravda, jižto se dopustil jazyk tvůj.

Parolles. Ký ďábel mohl by mne k tomu pohnout, abych podnikl zpět vydobytí toho bubnu, kdežto vím že to nemožná věc a že to nebyl nikdy můj úmysl? Musím si sám zasadit několik ran, a řeknu, že jsem je obdržel v boji. Ale lehké rány nepomohou, oni by řekli: Tak snadno si vyvázil? a těžké rány si nechci udělat: proč a nač? Jazyku, já tě vsadím do úst máselnice a koupím si jiný od Bajazetova mezka, když mně vžvástáš v takové nebezpečnosti.

Šlechtic (pro sebe). Jeli pak to možná, aby věděl jaký je a přece byl takový?

Parolles. Chtěl bych, aby stačilo rozsekat si šat anebo zlámat můj španělský kord.

Šlechtic (pro sebe). To nemůžeme připustit.

Parolles. Anebo abych si oholil bradu a řekl, že to byla váleční lest?

Šlechtic (pro sebe). To nepůjde.

Parolles. Nebo abych zahodil své šaty a řekl, že jsem byl oloupen.

Šlechtic (pro sebe). To sotva pomůže.

Parolles. A kdybych přísáhal, že jsem vyskočil oknem z tvrze –

Šlechtic (pro sebe). Jak hluboko?

Parolles. Třicet sáhů.

Šlechtic (pro sebe). Sotva tři veliké přísahy zjednaly by tomu víru.

Parolles. Kýž bych měl nějaký nepřátelský buben; přísáhal bych na to, že jsem ho dobyl.

Šlechtic (*pro sebe*). Hned jeden uslyšíš.

Bubnování.

Parolles. Ha, nepřátelský buben!

Šlechtic. *Throcamovousus, cargo, cargo, cargo!*

Všickni. *Cargo, cargo, villianda, par corbo, cargo!*

Sváží ho a zaváží mu oči.

Tlumač. *Boskos thromuldo boskos.*

Parolles. Vidím, že od pluku jste Muskova,
a že mi smrt nastává pro neznámost řeči.
Jeli jaký zde Němec, Dán neb Vlach,
Nizozemec neb Francouz, nechte jej
mluvit se mnou, já všecko vyzradím,
co Florencským na zkázu.

Tlumač. *Boskos vauvado.*

Já tobě rozumím, umím tvou řeč: –
Kerelyborto: – Milý příteli,
na spasení své pamatuj, napřaženot'
na prsa tvá jest sedmnácte dýk.

Parolles. Ó!

Tlumač. Modli se, toť poslední tvá chvíle.

Mancha revania dulce.

Šlechtic. *Oscorbi dulchos volivorca.*

Tlumač. Náš generál chce ještě ušetřit
života tvého, oslepen, jak jsi,
 pryč budeš odveden a vyslýchán:
možná že něco můžeš vyzradit,
co život ti zachrání.

Parolles. Nechte žít mne,
já všecka tajemství vám vyzradím
našeho táboru, i vojska sílu
i jejich plány; podívíte se
co všecko vím.

Tlumač. Pováš upřímně vše?

Parolles. Nechat' jsem zatracen, když ne.

Tlumač. *Acordo linta.*

Pojď, dána tobě lhůta.

Odejde s Parollesem.

Šlechtic (*k jinému vojáku*). Jdi, vyřid' hraběti a mému bratru,
že ptáček v kleci, že ho podržíme
zakukleného, dokud nepřijdou.

Druhý voják. Tak učiním, setníku.

Šlechtic. Řekni jim,
že zradit nás chce samým nám.

Druhý voják. Již jdu.

Šlechtic. Zatím ho ve tmě nechám s dobrou stráží.

Odejdou.

Výjev druhý

Ve Florencii. Pokoj v domě vdovy.

Vystoupí Bertram a Diana.

Bertram. Vy prý se jmenujete Fontibella.

Diana. Diana říkají mně, milostpane.

Bertram. Vám více od bohyně náleží
než jméno pouze. Duše zpanilá,
povězte přec, zdaliž ve vašem srdci
pražádného pro lásku místečka?
Oheňli mládí mysl nejaří
vám, toť ne dívka, nýbrž socha jste.
Taká, jak teď, si buďte po smrti,
neb chladna, tvrdá jste; než nyní máte
být takovou, jak byla vaše matka,
když počala, mé sladké srdce, vás.

Diana. Bylať počestnou tenkrát.

Bertram. Takovou
vy máte býti.

Diana. Nikoli, má matka
jen povinnost svou konala, kterouž
vy, pane, dlužen choti jste.

Bertram. Nic víc o tom!
Prosím, neklad'te odpor touze mé:
ona mi vnucena, než vás bezděčným
miluji lásky pudem, na vždy chci
vaší se službě oddat.

Diana. Takto vy
sloužíte nám, až potom zas my vám.
A když pak otrháte naše růže,
necháte nám jen trny pichlavé
nahotě naší v posměch.

Bertram. Nepřisáhal jsem?

Diana. Přísahy pravdu netvoří, ovšem pak
prostý, upřímný slib. Co není nám
svatého, tím se nezakazujeme,
než Nejvyššího vždy se dotýkáme.
Rcete, kdybych já věrnou lásku vám
přisáhala při živém Bohu, však
nevěrnou byla, zdaliž přísaze
mé věřil byste? Jest to právě tak,
jakobychom dokládali se toho,
k němuž jevíme lásku, že mu chcem' ukřivdit.
Těž vaše přísahy jsou holá slova,
smlouvy bez pečeti, tak smýšlím já.

Bertram. Ó změň to smýšlení, nebudiž tak
svatě ukrutna: věz že láska svata;
upřímná mysl má neznala nikdy
těch úskoků, z jakých viníš ty muže.
Již nezdráhej se, chorobné své touze
povol, ať uzdraví se, rci: Jsem tvá,
a nezměnná zůstane láska má.

Diana. Vidím, že v takovýchto případech
nám větších než my samy nadějí
děláte. – Darujte mně tento prsten.

Bertram. Půjčit jej mohu, má drahá, než nesmím
od sebe dát jej.

Diana. Tedy nechcete?

Bertram. Toť rodinný jest klénot, zděděný
po mnohých předcích. Hanba největší
by byla pozbyt jej.

Diana. Počestnost má
též takový jest prsten, moje cudnost
jest klénot rodinný, již zděděný
po mnohých předcích. Hanba největší
by byla pozbyt ji. Tak vaše vlastní
moudrost přivádí posilu mé cti
naproti marným vašim útokům.

Bertram. Zde vezmi prsten; rod můj, čest i život
jsou tvé, co chceš, čiň se mnou.

Diana. O půl noci
na okno moje zaklepejte, já
to způsobím, by neslyšela matka.
To však musíte slavně mně přislíbit,
dobuda mého panenského lože,
že hodinu prodlíte toliko,
a zcela mlčky; příčin k tomu mám
důležitých, i zvíte je v svůj čas,
až tento prsten vrátím vám; ode mne
té noci jiný prsten obdržíte,
kterýmžto jedenkrát ve příští době
minulost máte připomínat sobě.
S Bohem zatím, a přijďte. Ženou vám
chci být, ač tím se všeho odříkám.

Bertram. Tebou jsem získal nebe na zemi.
Odejde.

Diana. Buď dlouho živ, bys děkoval jak nebi
tak mně, což naposledy učiníš!
Uhodlat' matka dobře jeho způsob,
jakoby do srdce mu hleděla;
všickni prý muži stejně mámí sliby.
On slíbil mne si vzít, až jeho choť
prý umře; nuž tedy se v hrobě slehnem.
Každýli muž taký, jak toho znám,
tož panenství své s sebou pochovám.
V tom klamu pak já hříchu nevidím,
on spíš by zhřešil svým vítězstvím.
Odejde.

Výjev třetí

Tábor Florentinských.

Vystoupí oba šlechticové francouzští a dva neb tři vojáci.

První šlechtic. Nedoručil jste mu ještě psaní jeho matky?

Druhý šlechtic. Před hodinou jsem je odevzdal: musí v něm něco býti, co naň bolestně působí, neboť
mezi čtením změnil se skoro docela.

První šlechtic. On zasluhuje spravedlivých výčitků za to, že zapudil tak hodnou choť, tak zpanilou ženu.

Druhý šlechtic. Hlavně pak upadl v trvalou nemilost u krále, jehožto dobrota právě zapětí mu chtěla
k jeho štěstí. Já vám něco povím, ale musíte to co nejtajněji při sobě skrýti.

První šlechtic. Až to vyslovíte, bude to mrtvým a já hrobem toho.

Druhý šlechtic. On svedl zde ve Florencii mladou šlechtičnu velmi zachovalé pověsti, a této noci ukojuje choutku svou v loupeži její cti. On jí dal svůj rodinný prsten, a jest celý blažen v tomto necudném skutku.

První šlechtic. Chraň nás Bůh zbouření; jací to jsme, když jsme zůstaveni sami sobě!

Druhý šlechtic. Vlastní svoji zrádcové jsme. A jakož to bývá při všech zradách, že vždy samy se odhalí, než dosáhnou hanebného svého cíle: tak i on, který jednáním svým zapírá svou šlechtetnost, dopustil proudu svému přetéci.

První šlechtic. Zdaliž to není ohavné, když sami vytrubujeme své nedovolené úmysly? Tedy té noci se s ním nesejdeme.

Druhý šlechtic. Až po půlnoci, neb do té doby jest zaměstnán.

První šlechtic. To bude již brzo: rád bych, aby viděl svého druha na dobro rozebraného, tak aby mohl pravou míru přiložit na svůj úsudek, jímž ten obraz tak stkvěle vyložil.

Druhý šlechtic. Zatím ho nechme až přijde hrabě, jeho přítomnost bude bičem jeho.

První šlechtic. A teď mi řekněte, co slyšíte o této vojně?

Druhý šlechtic. Doslýchám, že se jedná o pokoj.

První šlechtic. A já vám pravím, že jest již pokoj uzavřen.

Druhý šlechtic. Co nyní počne hrabě Rousillonský? pocestuje dále anebo vrátí se do Francouz.

První šlechtic. Znamenám z této otázky, že se nehřebě radí s vámi.

Druhý šlechtic. Zachovejž Bůh! sic bych měl velkou část viny jeho skutků.

První šlechtic. Jeho manželka uprchla asi před dvěma měsíci z jeho domu, pod zámínkou pouti k svatému Jakubu velikému, kterýžto posvátný úmysl vyvedla s velikou nábožností. Tam však útlá její přirozenost stala se kořistí zármutku, až na konec bylo vzdychnutí posledním jejím dechem; nyní zpívá v nebi.

Druhý šlechtic. A kterak se to dotvrzuje?

První šlechtic. Na větším díle z jejích vlastních psaní, jenž doličují pravdivost jejího příběhu až právě k době smrti její; tuto pak, o níž ona sama zprávy podati nemohla, dostatečně potvrdil duchovní správce onoho místa.

Druhý šlechtic. Ví již hrabě o tom všem?

První šlechtic. On ví první i poslední, od nejmenší podrobnosti až k úplnému obsahu pravdy.

Druhý šlechtic. Jest mi velmi líto, že ho to bude těšit.

První šlechtic. Jak snadno oželujeme často ztrátu svou!

Druhý šlechtic. A jak snadno zase jindy rozplýváme se v slzích! Sláva, kterou sobě zde získal svou udatností, potká se doma s neměsí hanbou.

První šlechtic. Osnova našeho života skládá se ze smíšené příze, z dobré i špatné spolu spletené: naše ctnosti by zhrdly, kdyby je naše chyby nemrskaly; nepravosti pak naše musily by zoufat, kdyby je nesmiřovaly naše ctnosti.

Vystoupí Sloužící.

Jak jest, kde jest tvůj pán?

Sloužící. Potkal na ulici vévodu, pane, s nímžto slavně se rozžehnal; milostpán chce již zítra do Francouz. Vévoda se mu nabízel s poručnými listy ku králi.

Druhý šlechtic. Těch bude mít velice potřebí, i kdyby ho chválily více než mohou.

Vystoupí Bertram.

První šlechtic. Nemohouť ony zníti dosti smířlivě pro králův hněv. Tu je milostpán. Nuž, pane hrabě, není již po půlnoci?

Bertram. Tuto noc odbyl jsem šestnáctero řízení, každé celý měsíc dlouhé, an jsem je skrátil: rozžehnal jsem se s vévodou, poroučel se přednějším pánům, pohřbil ženu a oželel, psal matce že se vrátím, častoval své průvodníky, a mezi tím rozličným zaměstnáním vykonal jsem i některé něžnější skutky, z nichž nejposlednější byl nejhlavnější, ten však není ještě dokonán.

Druhý šlechtic. Jeli to nějaké obtížnější řízení, a vy již ráno na cestu se chystáte, toť musíte pospíchat, milostpane.

Bertram. Myslím, že proto není ta věc dokonána, poněvadž se obávám, abych o ní ještě budoucně neslyšel. Než neměli bychom poslechnouti rozprávku onoho blázna s tím vojákem? – Přiveďte sem toho ošemetného licoměrníka, který mě oklamal co dvojsmyslný prorok.

První šlechtic. Přiveďte ho.

Několik vojáků odejde.

On celou noc seděl v kládě, ten čistý chlapík.

Bertram. Co škodí; jeho paty toho zasloužily, že sobě tak dlouho osobovaly ostruhy. Kterak pak se chová?

První šlechtic. Již jsem vám řekl, milostpane, že ho chová kláda. Abych vám ale ve vašem smyslu odpověděl, brečí jak děvče, které rozlilo mléko; Morganovi, jež má za mnicha, zpovídal se od prvního začátku své paměti až na nešťastné své vězení v kládě: a co myslíte že se zpovídal?

Bertram. Snad nic o mně, jakže?

Druhý šlechtic. Jeho zpověď jest sepsána a bude čtena před ním; jeli tam něco o vás, milostpane, jakož myslím že je, musíte to trpělivě poslechnout.

Vojáci vrátí se s Parollesem.

Bertram. Aby ho šlak! ten hastroš! on nemůže ničeho proti mně říci; ticho, ticho.

První šlechtic. Slepá bába přichází! *Porto tartarossa.*

Tlumač. On posílá pro skřípec: nechcete se přiznat bez mučení?

Parolles. Já vyznám vše co vím bez nucení; a kdybyste m[]ě hnětli jako pašťiku, nemohu říci víc.

Tlumač. *Bosko chimurcho.*

Druhý šlechtic. *Boblibindo chicurmurco.*

Tlumač. Vy jste milostivý generál. – Náš generál poroučí, abyste odpovídal na to, co se vás budu ptáti z cedule.

Parolles. Upřímně budu odpovídat, jako že žítí doufám.

Tlumač (čte). „Nejprv ptejte se ho, jak silné jest jezdecktvo vévodovo.“ Co na to říkáte?

Parolles. Pět nebo šest tisíc, ale velmi slabý a k službě neschopný lid; vojáci jsou porůznu, a jejich vůdcové bídní chud'asové, na mou čest a víru, jako že žítí doufám.

Tlumač. Mám vaši odpověď tak napsat?

Parolles. Napište, já na to přijmu svátost, jak a kdykoliv chcete.

Bertram (pro sebe). Jemu je vše jedno. Jaký to převrhlý bídník!

První šlechtic (pro sebe). Vy se mýlíte, pane hrabě; to je pan Parolles, ten statný vojín (to byla vlastní jeho slova), který má celou theorii válečnou v uzlu své pásky a praxi v jilci svého kordu.

Druhý šlechtic (pro sebe). Nikdy více nechci věřiti žádnému, proto že meč svůj čistě drží; anebo mysliti, že v něm již všechno vězí, když se umí čistě šatit.

Tlumač. Dobře, to je napsáno.

Parolles. Pět neb šest tisíc koní, řekl jsem – chci mluvit pravdu, tak něco jich asi může být, napište to – neboť chci mluvit pravdu.

První šlechtic. To se velmi blíží ku pravdě.

Bertram. Já však nemohu mu býti povděčen za způsob, v jakém ji pronáší.

Parolles. Bídní chud'asové, jen tak napište, prosím vás.

Tlumač. Dobře, to je napsáno.

Parolles. Děkuji vám poslušně, pane; pravda zůstane pravdou, ti chlapíci jsou praví chud'asové.

Tlumač (čte). „Zeptejte se ho, jak silná jest jejich pýchota.“ Co na to odpovídáte?

Parolles. Na mou věru, pane, a kdyby toto měla být poslední má hodinka, já povím pravdu. Počkejme:

Spurio má jich sto padesát, Sebastian tolikéž, Corambus tolikéž, Jacques tolikéž; Guiltian, Cosmo, Lodovick a Gratii každý po dvou stech padesáti; pak moje vlastní setnina, Chitopher, Vaumond, Bentii každý po dvou stech padesáti: tak že všech dohromady, nemocných a zdravých, nebude na mou duši ani patnáct tisíc, z nichžto polovička ani si netroufá strásti snít se svých kabátů, aby se jim nerozpadly.

Bertram (pošeptmo). Co mu máme udělat?

První šlechtic (pošeptmo). Nic nežli mu vděčni být. – Zeptej se ho na mne a jak dalece jsem ve vážnosti u vévody.

Tlumač. Dobře, to jest napsáno. (*Čte*) „Zeptejte se ho, zdali se v táboře nachází jistý setník Dumain, Francouz; jakou má váhu u vévody, jaká jest jeho statečnost, poctivost a válečná zkušenost; a zdali by nebylo možná, přivésti jej hodným úplatkem k tomu, aby způsobil zbouření.“ Co tomu říkáte? co víte o tom?

Parolles. Prosím vás, nechte mne na každou z těchto otázek odpovídati zvláště: ptejte se na jedno po druhém.

Tlumač. Znáte toho setníka Dumaina?

Parolles. Zním ho: on se učil v Paříži u jednoho příštípkáře, který ho vyhnal, protože šerifova děvečka měla s ním dítě: nevinný to pařez, jenž mu neuměla ničeho odepřít.

Dumain zlostí napřahuje ruku.

Bertram (*pošeptmo k Dumainovi*). S dovolením, držte na pokoji svou ruku; neboť jeho lebka propadla prvnímu prejzu, který spadne se střechy.

Tlumač. Dobře, jest tento setník v táboře vévody Florenckého?

Parolles. Pokud vím[,] je tam ten všivák.

První šlechtic (*pošeptmo k Bertramovi*). Jen se tak na mne nedívejte, milostpane; však na vás také ještě dojde.

Tlumač. V jaké lásce je u vévody?

Parolles. Vévoda ho jinak nezná než co chudého důstojníka pode mnou, a onehdy psal mně, abych ho propustil: myslím že mám to psaní v kapse.

Tlumač. Dobře, prohledáme vás.

Parolles. S jistotou to nevím; buď je mám při sobě, anebo jest u ostatních vévodových psaní v mém stanu.

Tlumač. Tu je, zde je nějaký papír; mám vám jej přečíst?

Parolles. Nevím, jeli to ten aneb jiný.

Bertram (*pošeptmo*). Náš tlumočník dělá svou věc výborně.

První šlechtic (*pošeptmo*). Převýborně.

Tlumač (*čte*). „Diano!

Hrabě jest blázen a má zlata nazbyt –“

Parolles. To není vévodovo psaní, pane; to je výstraha jisté mladé dívce ve Florencii, jmenem Dianě, aby se měla na pozoru před úklady nějakého hraběte Rousillonského, ztřeštěného to samolibého hochy, ale při tom velmi chlívneho. Prosím vás, pane, strčte mi to zase tam.

Tlumač. S vaším dovolením to dříve přečtu.

Parolles. Věřte mně, můj úmysl strany toho děvčete byl velmi poctivý; neboť znám mladého hraběte co nebezpečného a lehkomyšlného chlapíka, který jest na panenství jako velryba a pohltí všecken mladý plod, na který přijde.

Bertram (*pro sebe*). Zpropadený chlap, na obě strany darebák!

Tlumač (*čte*). „Když tobě přísahá, jen zlato žádej

a směle ber, nerad onť dluhy splácí;

chytrost půl výhry, na ni vše zakládej,

ber napřed, váhavost kde zisku ztrácí.

Věř, zkušený praví to přítel tvůj:

měj s muži jen, a chlapce neceluj.

Ten hrabě pak je blázen, známt' ho já;

nedáli hned, po čase nic nedá.

Tvůj, jakož slíbil tobě do ucha,

Parolles.“

Bertram (*pro sebe*). Já ho dám vymrskat skrz celé vojsko s těmito verši na čele.

Druhý šlechtic (*pošeptmo k Bertramovi*). To jest váš oddaný přítel, pane, ten veliký znalec jazyků a statný bojovník.

Bertram (*pro sebe*). Já snesu všecko, jenom žádnou kočku; nyní pak jest on pro mne kočkou.

Tlumač. Znamenám, pane, podlé generálova pohledu, že vás naposledy přece budeme muset oběsit.

Parolles. Jenom život mi na všečen způsob nechte, pane. Ne snad že bych se smrti bál, ale poněvadž jest hříchů mých veliké množství, rád bych ten ostatek svého živobyetí činil za ně pokání. Nechte mě žítí, pane, třeba u vězení, v kládě anebo kdekoliv, jen když budu živ.

Tlumač. Uvidíme co se dá dělat, ale musíte se upřímně zpovídat. Abychom se tedy vrátili k tomu setníku Dumainovi, odpověděl jste na otázku strany jeho váhy u vévody a jeho statečnosti; jak jest s jeho poctivostí?

Parolles. Pane, on by vám ukradl vejce z kláštera; v loupežnictví pak a unášení jest druhý Nessus. V slově stát, tím on se nezanáší, v lámání pak slibů jest silnější nad Herkulesa. Lhát umí, pane, tak obratně, až byste myslil, že pravda je blázen; obžerství jest jeho nejlepší ctnost, neboť bývá ožralý jako prase; ve spaní pak nikomu neublíží, leda prostěradlům pod sebou; avšak tento jeho nezpůsob jest již známý a proto ho kladou na slámu. Co se týká jeho poctivosti, mám jen málo co říci: on má každou vlastnost, kterou poctivý muž nemá mít; co poctivý muž má mít, toho nemá nic.

První šlechtic (*pošeptmo*). Pro toto začínám ho milovat.

Bertram (*pošeptmo*). Za tento popis tvé poctivosti? Co se mne týče, přál bych aby sestrupovatěl, on je vždy více a více kočkou.

Tlumač. Co říkáte o jeho válečné zkušenosti?

Parolles. Věřu, pane, an tloukl na buben před anglickými truchloherci, – lhát nechci o něm – a více o jeho vojenství neznám, kromě toho, že doma měl čest býti důstojníkem v jednom místě, které se tam nazývá Mile-end, kdežto vyučoval o zdvojnásobnění řad. Rád bych tomu muži prokázal všecku čest kterou jen mohu, nejsem však posud o ní přesvědčen.

První šlechtic (*pro sebe*). On překonává i vtělené padoušství tak, že k vůli té vzácnosti musí se mu odpustit.

Bertram (*pro sebe*). Aby sestrupovatěl! on zůstane kočkou.

Tlumač. Když jeho vlastnosti tak malou cenu mají, nepotřebuji se vás teprv tázat, zdali by se dal porušiti zlatem ke zpouře.

Parolles. Pane, za čtvrt tolaru prodá svůj podíl, který má ve spasení, i týž podíl svého potomstva až na věky.

Tlumač. Copak jeho bratr je zač, ten druhý setník Dumain?

Druhý šlechtic (*pro sebe*). Proč pak se ho ptá na mne?

Tlumač. Jaký je to člověk?

Parolles. Je to vrána z jednoho hnízda: nezcela tak veliký v dobrém jako prvnější, ale za to o hodně větší ve zlém. On převyšuje bratra svého v babství, ačkoli má ten v tom veliké jméno. Na útěku předhoní každého lokaje, při útoku však dostane křeče.

Tlumač. Když budete zachován při živobyetí, chcete zraditi Florentinské?

Parolles. Zradím je i s jejich vůdcem jezdeckva, hrabětem Rousillonským.

Tlumač. Promluvím tajně s generálem, abych vyzvěděl jeho vůli.

Parolles (*pro sebe*). Jak živ již nechci nic míti se žádným bubnem; kozel aby vzal všechny bubny! Pouze abych si nějakou zásluhu osobil a hraběte, toho lehkomyšlného hochu, zaslepil, vydal jsem se v toto nebezpečství. Ale kdo pak by byl hledal zálohu tam kde mne lapili?

Tlumač. Není žádné pomoci, pane, vy musíte umřít; generál praví, že vy, který jste tak zradně vyjevil tajnosti svého vojska a tak ohavně pomlouval muže vůbec vážené, nehodíte se na světě k ničemu poctivému více, a proto musíte umřít. – Přístup, kate, a sraz mu hlavu.

Parolles. Pro Pána Boha, pane, nechte mne na živě, anebo aspoň nechte se mne podívat na mou smrt.

Tlumač. Toho se vám dopřeje, rozlučte se se všemi svými přátely.

Sejme mu obvazek s očí.

Ohlédněte se, zdali tu nikoho neznáte.

Bertram. Dobré jitro, šlechtitý kapitáne.

Druhý šlechtic. Pozdrav vás Bůh, setníku Parollese.

První šlechtic. Bůh vás zachovej, šlechtitý kapitáne.

Druhý šlechtic. Setníku, co zkážete panu Lafeuovi? já se chystám do Francouz.

První šlechtic. Milý kapitáne, nechtěl byste mně dát opis té znělky, kterou jste poslal Dianě strany hraběte Rousillonského? Kdybych nebyl tak veliký zbabělec, chtěl bych vás k tomu přinutit; tak ale

mějte se dobře.

Bertram a šlechticové odejdou.

Tlumač. Vy jste ztracen, kapitáne, jenom vaše páska ne, ta má ještě uzlík.

Parolles. Což pak se dá vyřídit proti spiknutí?

Tlumač. Kdybyste mohl nalézt nějakou zem, obydlenu od samých žen, které mají tak málo cti jako vy, mohl byste se stát praotcem nestydatého národu. Mějte se dobře, pane; já také jdu do Francouz, budeme tam o vás mluvit.

Odejde.

Parolles. Ještěť jsem povděčný, neb kdybych velké měl srdce, puklo by. Setníkem nejsem teď více, chci však jíst a pít, i spát tak měkce jak jen může kapitán; jen to, co jsem, mně život zachová. Kdo darmochlubství sobě povědom, měj z toho příklad, neboť vždy se stává, že koncem chlubič oslem se shledává. Ty meči zerzav, studu barvo zbledni, buď hanba ochranou mně, bych den ke dni prospíval bláznovstvím. Svět pro každého má dost. S chutí do běhu teď nového.

Odejde.

Výjev čtvrtý

Pokoj v domě vdovy ve Florencii.

Vystoupí Helena, Vdova a Diana.

Helena. Že nejste oklamána ode mne, za to vám ručí jeden z nejpřednějších křesťanských knížat, před jehožto stolcem dřív nežli úmysl svůj provedu, musím se pokorit. Prokázalať jsem kdysi službu mu co život drahou, za niž by vděčným osvědčilo se i Tatarovo srdce kamenné. Mám toho zprávu, že v Marsilii teď mešká Jeho Milost královská, tam půjdu s náležitým průvodem. Za mrtvou, věztež, mne pokládají. Teď, když se vojsko rozpouští, pospíchá můj manžel domů; s boží pomocí a svolením milostivého krále doufám ho předstihnout.

Vdova. Šlechtná paní, zajisté nikdo s větší ochotou vám nikdy neposloužil.

Helena. Vy pak, věřte, jste nikdy přítelkyni neměla, jenž upřímněji snažila by se odměnit vaši lásku; nebe samo poslalo skrz mne věno vaší dceři, tak jako ona svou zas pomocí mně chotě dala. – Ó podivní muži, kteří tak sladce znáte s tím zacházet,

co vám protivno, důvěru když chlipnou
zklamaných chťičů zvýší noci temnost!
Tak rozkoš celuje čeho se štítí,
na místě toho, co jest vzdáleno;
než jindy víc o tom. – Milá Diano,
vy k vůli mně nějaký ještě čas
musíte trpět.

Diana. Byť i smrt, jen počestnou,
jste mně ukládala, jsem hotova
pro vás to snášet.

Helena. Krátký jenom čas –
neb brzká doba léto přinese,
kde šípek bude list mít vedlé trní,
a sladkostí jak ostrotou oplývat.
Musíme odtud, vůz nás očekává,
čas omlazuje nás: vše konec napraví,
a utrpenou strast zdar dobrý nahradí.
Odejdou.

Výjev pátý

V Rousilloně. Pokoj v paláci hraběčině.

Vystoupí Hraběnka, Lafeu a Šašek.

Lafeu. Nikoli, nikoli, váš syn byl sveden od chlapa z dykyty vystřiženého, jehož ničemný šafrán¹³⁾ obarvil by všecky nedopečené a nedozrálé mladíky celého národu. Vaše nevěsta byla by po tu dobu na živě, a syn váš prospíval by doma více v lásce královské, než od toho červenoocasého čmelíka, o němžto mluvím.

Hraběnka. Kým bych ho nikdy byla nepoznala! On byl záhubou nejšlechetnější ženy, která kdy slávou byla tvůrčí přírody. Kdyby byla částkou mého těla a byla mne stála drahé vzdechy matčiny, nebyla by mohla láska k ní býti u mne hlouběji vkořeněna.

Lafeu. Byla to hodná dáma, k pomilování; můžemeť dlouho salát škubat, nežli zas přijdem na takovou bylinu.

Šašek. V skutku, pane, ona byla v salátu sladký majorán čili spíše koření milosti.

Lafeu. To nejsou žádné salátové byliny, ty šibale, to jsou byliny nosové.

Šašek. Já nejsem žádný Nabuchodonosor, pane, a nemám veliké zkušenosti v travách.

Lafeu. Začpak se sám vydáváš; za šibala anebo za blázna?

Šašek. V ženské službě, pane, za blázna, a v mužské za šibala.

Lafeu. A jaký jest v tom rozdíl?

Šašek. Muže hledím ošidit o jeho ženu a konati jeho službu.

Lafeu. Tot' ovšem jsi šibalem v jeho službě.

Šašek. Jeho pak ženě dal bych svou kápi, pane, aby konala svou službu.

Lafeu. Stojím za tebe, tys obojí, šibal i blázen.

Šašek. K vašim službám.

Lafeu. Ne, ne, to nikoli.

Šašek. Nuže, pane, když nemohu sloužit vám, mohu sloužit knížeti tak velikému jako vy jste.

Lafeu. Kdo jest to? jest to Francouz?

Šašek. On, pane, má sice jméno anglické, jeho však tvář jest ve Francouzích horčejší nežli v Angličanech.

Lafeu. Jaký to jest kníže?

Šašek. Černý princ, pane, jinak kníže temností aneboliž d'ábel.

Lafeu. Zadrž, tu máš můj měšec. Nedávám ti to, abych tě nevěrným učinil svému pánu, o němžto mluvíš; služ mu jen vždy.

Šašek. Pane, já jsem z dřevové země a od jakživa milovník velkého ohně; ten však pán, o kterém rozprávím, vydržuje dobrý oheň po celý čas. Než věru, on jest pánem tohoto světa, nechť šlechta jeho

zůstane u jeho dvora. Já jsem pro dům s úzkou fortnou, kterouž pokládám za příliš malou, aby se tudy v slávě mohlo vejít: mnozí, kteří se sami snižují, mohou to učinit; větší však část bude přece tuze zimomřiva a choulostiva a raději dá přednost cestě květnaté, vedoucí k široké bráně a velikému ohni.

Lafeu. Jdi svou cestou, začínáš mne omrzovat; povídám ti to napřed, poněvadž bych se nerad s tebou rozhněval. Jdi svou cestou a postarej se, aby se k mým koním dohlídlo; a to bez dalších skoků.

Šašek. Pane, já je přivedu do skoku, až z nich budou mrchy, k čemuž beztoho určení jsou podle zákona přirozenosti.

Odejde.

Lafeu. Prohnaný to, zlopověstný šibal.

Hraběnka. To jest. Můj nebožtík pán míval s ním mnoho kratochvíle; dle jeho vůle jest ponechán zde, a to považuje za výsadu svých šelmovství; a v skutku, on nezůstává na rovné cestě, nýbrž zabíhá kam se mu líbí.

Lafeu. Já ho mohu vystát, on není protivný. – Než chtěl jsem vám něco říci. Když jsem uslyšel, že ta hodná dáma jest mrtva a váš syn na cestě k domovu, pohnul jsem krále, pána svého k tomu, aby se přimluvil za mou dceru; tento návrh učinila Jeho Jasnost sama z vlastního milostivého pudu, dokud byli oba ještě nedospělí, nyní pak přislíbila mi Jeho Jasnost[,] že tak učiní, a není lepšího prostředku k odvrácení nemilosti, jakážto hrozí vašemu synu. Jak se vám líbí ten návrh, milostpaní?

Hraběnka. Máť úplné mé schválení, pane, a žádám si, aby byl šťastně proveden.

Lafeu. Jeho Jasnost pospíchá kvapem z Marsilie, a jest tak zdrav a při síle, jakoby mu bylo teprv třicet let; zítra bude zde, leč by mne byl oklamal někdo, kdo v takových zprávách nikdy se nemylí.

Hraběnka. Těším se, že mám naději ho ještě spatřit než umru. Prosím vaši milost, abyste ráčil u mne tak dlouho zůstat, dokud se nespátí.

Lafeu. Právě jsem o tom přemýšlel, milostpaní, kterak bych nejlépe k tomu přišel.

Hraběnka. Potřebujete jen použít svého ctihodného práva.

Lafeu. Milostpaní, toho jsem dosti směle používal; než děkuji Bohu, že ještě trvá.

Vrátí se Šašek.

Šašek. Milostpaní, venku jest pán můj, váš syn, s aksamitovým flastrem na tváři; máli pod ním nějakou jizvu čili nic, to ví aksamít; ale je to hodný kus aksamítu; levou tvář má o půl třetím vousu, ale pravá jeho tvář jest celá holá.

Hraběnka. Jizva chvalitebně obdržená, jizva chvalitebná jest dobré znamení cti; tak bude i s touto rovněž.

Šašek. Ale obličej jeho jest na kříž posekán.

Lafeu. Prosím, nedlemež spatřiti vašeho syna; práhnout' mluvití s tím mladým, šlechtným bojovníkem.

Šašek. Věru, je jich tu asi tucet, s pěknými, uhlazenými klobouky a zdvořilými pery na nich, které sklánějí hlavy a na každého kývají.

Odejdou.

JEDNÁNÍ PÁTÉ

Výjev první

Ulice v Marsilii.

Vystoupí Helena, Vdova a Diana s dvěma služebníky.

Helena. To rychlé cestování ve dne v noci musí vás unavit; jaká však pomoc? Než že i den i noc své útlé údy trmácely jste v službě mé, tož vězte, vy tak s mojí jste srostly vděčností, že nelze odtrhnout vás. V lepších dnech –

Vystoupí lovcí Panoše.

Ten muž by mohl získat přístup mně ku králi slovem svým. – Bůh střež vás, pane.

Panoše. I vás.

Helena. Já viděla vás, pane, při dvoře.

Panoše. Býval jsem někdy tam.

Helena. Mním, pane, dobroty vaší že pověst
neklesla ještě, pročez potřebou
nutnou dohnána, ježto nešetří
umluvitosti způsob, obracím
se k vašim ctnostem, začez zůstanu
na vždycky vděčnou.

Panoše. Čím vám mohu sloužit?

Helena. Račte, prosím, poníženou tu žádost
podati králi, mně pak vážností
svou přístup k němu zjednat.

Panoše. Král tu není.

Helena. Že ne?

Panoše. Opravdu, této noci odjel
u větším spěchu nežli obyčejně.

Vdova. Ó Bože, marnéť naše úsilí!

Helena. Konec vše napraví, to jisto jest,
třebať i čas nepříznivý se zdál
a síly skrovné. – Prosím, povězte,
kam odebral se král?

Panoše. Do Rousillonu
tuším, i já tam jdu.

Helena. Tož prosím vás,
kdežto vy dříve krále dohoníte
než já, doručte tento list Jeho Milosti,
čímž nic u něho sobě nezádáte,
než spíše, doufám, vděčen bude vám.
Já hned za vámi s takou rychlostí
pospíším, seč jen jsem.

Panoše. To učiním.

Helena. Získáteť sobě mnohé díky tím,
a snad i víc. – Teď opět na koně; –
nuž pojděte, rychle.

Odejdou.

Výjev druhý

V Rousilloně. Dvůr v paláci hraběncině.

Vystoupí Šašek a Parolles.

Parolles. Milý pane Lavatch, odevzdejte tento list panu Lafeuovi. Býval jsem s vámi druhdy lépe znám,
dokud jsem míval lepší přátelství s čistým šatstvem; nyní však zamazal jsem se v louži Štěstěny a
zapáchám trochu silně její valnou nepřízní.

Šašek. Věru, Štěstěnina nemilost musí být hodně nečistá, když tak silně zapáchá, jak pravíš. Nechciť více
jísti žádnou rybu, kterou usmažila Štěstěna. Prosím tě, jdi mně z větru.

Parolles. Však si nemusíte, pane, zacpávat nos; já mluvil jenom v podobenství.

Šašek. Věru, pane, když vaše podobenství smrdí, vždy zacpu si nos; i proti čímkoliv podobenství.
Prosím tě, odstoupni dále.

Parolles. Prosím, pane, obstarejte mně tento list.

Šašek. Fi! prosím tě, jdi dále. Papír z noční stolice Štěstěny podati šlechtici! – Hle, tu přichází sám.

Vystoupí Lafeu.

Něco zde přede o Štěstěně, pane, je to nějaká kočka Štěstěnina (ale žádná pižmová), která padla do
nečistého haltýře její nemilosti, a jak praví, celá je zamazána. Pane, dělejte s tím kaprem co chcete,
neboť vypadá jako ubohý, sešlý, zchytralý, bláznivý, taškářský šibal. Lituji neštěstí jeho úsměchem

potěchy a odevzdávám ho vaší milosti.

Odejde.

Parolles. Milostpane, jsem člověk, jejížto Štěstěna nemilosrdně zdrápala.

Lafeu. A což já mám při tom činit? teď je pozdě stříhat jí nehty. Proč jste si tak šibalsky pohrával se Štěstěnou, že vás zdrápala? Jeť to paní vlastně hodná, jenom že netrpí dlouho darebáky u sebe. Tu máte čtvrt tolaru: nechť soudové vás smíří se Štěstěnou; já mám teď jiné zaneprázdnění.

Parolles. Prosím, vašnosti, jenom na jediné slovo.

Lafeu. Chcete mít o groš více? tu máte, slov si uspořte.

Parolles. Milostpane, moje jméno jest Parolles.

Lafeu. Vy tedy žádáte více, nežli jediné slovo. – Kýho výra! podejte mně ruku: copak dělá váš buben?

Parolles. Ó můj drahý pane, vy jste byl první, který mne prohlédl.

Lafeu. V skutkuliž? A také byl jsem první tvou zkázou.

Parolles. Jest teď na vás, Milostpane, abyste mne zase přivedl do nějaké milosti, neboť vy jste mne vyvedl z ní.

Lafeu. Aby tě kozel, ty darebáku! Chceš mně ukládat zároveň úřad Boha a čerta? jeden tě přivede do milosti a druhý z ní.

Troubení.

Král přichází, poznávám to z troubení. – Příteli, ptejte se dále na mne, minulou noc jsem měl řeč o vás. Ačkoliv jste blázen a ničema, máte se přece najíst. Pojd'te se mnou.

Parolles. Děkuji Pánu Bohu za vás.

Odejdou.

Výjev třetí

Tamže. Sín v paláci hraběncině.

Troubení. Vystoupí Král, Hraběnka, Lafeu, dvořané, strážé a t. d.

Král. My ztratili v ní klénot, naše vážnost tím velmi snížena; než syn váš, ten v své zpozdilosti ocenit neuměl ji podlé zásluh.

Hraběnka. Jižť se stalo, pane, prosím jen Vaši Milost, mějte to za přirozenou zpouru, vzplanutím mladosti spáchanou; olej, když v ohni, nedá se uhasiti rozumem, než překonav jej hoří dál.

Král. Ctihodná paní, zapomenutoť i odpuštěno vše, jakkoli hněv byl příliš ve mně povzbuzen a pouze čekal na příležitost výbuchu.

Lafeu. Jest pravda – račte odpustit mně – mladý pán převelmi provinil se proti vám, Milosti, proti matce své i choti; než sobě sám nejvíc ze všech ublížil: onť ztratil choť, jejížto zpanilost všem zrakům byla pastvou, slova pak každému sluchu kouzlem, tak že srdce i nejhrdější dvorně kořila se dokonalosti té.

Král. Dražšíť se stává zpomínka chválou věci ztracené. – Nuž zavolejte ho, já smířen jsem. První shledání zmař památku všeho,

co stalo se: nepros on o milost;
příčinu viny jeho kryje hrob,
my její ostatky podněcující
pohřbíme hloub než zapomenutí.
Nechť přijde, cizinec on, žádný viník;
tak, rcete mu, že vůle naše jest.

Jeden z dvořanů. Již jdu, Milosti.

Král. Nuž, a kterak smýšlí
o vaší dceři on? mluvil jste s ním?

Lafeu. Ve všem se Vaší Milosti poddává.

Král. Toť bude svatba. Obdržel jsem listy,
jenž velmi chválí ho.

Vystoupí Bertram.

Lafeu. Zdát' spokojen se.

Král. Nejsemt' já stálý v hněvu, jasno můž'
při bouřce zároveň se spatřit u mne:
než teď ustupte mračna nejjasnějším
paprskům slunce; přístup blíže k nám,
jasnýť je zase den.

Bertram. Můj drahý králi,
odpusťte vinu hořce pykanou.

Král. Vše dobře;
ni slova víc o tom, co minulo.
Uchopme chutě přítomné se doby,
nebt' stárneme, a nejrychlejší naše
zámysly uchvacuje potichu
a neslyšán se loudající čas,
dřív než je vykonáme. Znáteliž
tohoto pána dceru?

Bertram. Převýborně,
můj králi. Dříve již má touha k ní
se nesla, nežli smělo srdce mé
smělým učinit jazyk tlumačem.
Jak mile oko mé na ni se zhlídlo,
tož pohrda svá zhyzd'ující skla
mně půjčila, jenž všecku ostatní
zpotvořovala krásu, barvu lící
zošklivujíc neb zovouc natřenou,
a všecku souměrnost natahujíc
neb skrčujíc k ohavné škaredosti.
Tak stalo se, že ta, jejížto chvála
ze všechněch zněla úst, a jižto sám
ztratit ji miloval jsem, v očích mých
jen prachem byla bolest způsobícím.

Král. Dobrá to výmluva: žeť miluješ ji,
toť velice tvou vinu zmenšuje;
než láska pozdní podobá se pozdě
a z útrpnosti jen udělenému
odpuštění, jenž výčítkou jest dárci,
volajíc k němu: Dobře tak, že po všem.
V překvapení nám často všedním zdá se,
co vzácné a co hrob teprv ukáže v kráse;

začasté nechut', škodic sama sobě
hubí své přátely, jež oplakává v hrobě:
tu láska procitlá nad skutkem běduje,
slepá nenávist pak s hanbou se stěhuje.
Tím poslední Heleně vzdejme čest.
Ji zapomeň, vzdej srdce krásné Máří,
svolení máš; my tady posečkáme,
až druhý vdovcův sňatek požehnáme.

Hraběnka. Dejž Bože, by byl zdárnější než první,
jinak radš smrt volím než vidět jej!

Lafeu. Pojd', synu můj, v němž rodu mého jméno
splynouti má, dej nějaký mně dar,
jenž osnil by mysl dcery mé,
by rychle přišla. – Staré brady své,
i všech v ní vousů slavně se dokládám,
přezpanilé to bylo stvoření
tato Helena, jenžto nyní mrtva.
A právě takový to prsten, jako váš,
viděl jsem u ní, když naposledy
se ode dvora pryč ubírala.

Bertram. Ten jí nenáležel.

Král. Prosím, ukažte;
již dřív, an mluvil jsem, byl oku mému
nad míru nápadný. Bylť můj to prsten,
i dalť jsem jej Heleně slíbiv jí,
kdykoli nouze by ji tížila,
že známka ta zjedná jí pomoc mou.
Jak zdařilo se vám, oloupit ji
o to, co nejdříve musela si páčít?

Bertram. Milostivý můj králi, tak se vám
jen ráčí zdát; ten prsten nikdy jí
nenáležel.

Hraběnka. Jako že živa jsem,
ten prsten, synu, ona nosila,
nad život svůj jej ceníc.

Lafeu. Skutečně
i já viděl u ní ten prsten.

Bertram. Pane,
tot' mýlka jest; nespátřilat' ho nikdy.
Ten prsten ve Florencii mně oknem
byl vyhozen v papíru obalen,
na němžto bylo jméno té, která mně
jej hodila; bylať z dobrého rodu
a měla za to, že jsem svoboden.
Když však jí osud svůj jsem vyjevil,
zpraviv ji o všem, kterak nelze mně
počestným způsobem jí splnit vůli:
tuť ustala, hrubě se rozmrzevši,
a nikdy víc nevzala prsten zpět.

Král. Sám Pluto, jemuž známo tajemství
dělání zlata i rozmnožování,
není tak povědom sil přírody,

jak prstenu já toho: náleželť
 dřív mně a pak Heleně, necht' si jej
 od kohokoliv máte. Nuže, jsteli
 při zdravé paměti, přiznejte se,
 že její byl, a s jakým ukrutným
 jste násilím od ní jej obdržel.
 Všemit' svatými se dokládala,
 že nikdy s prstu jí nepřijde, leč
 by v loži manželském jej dala vám
 (kamž nikdy nepřišel jste), neb u velké
 nám poslala jej nouzi.

Bertram. Neznalť ho.

Král. Ty v hrdlo lžeš, jakož mně milá čest,
 a zlé vzbuzuješ ve mně domnění,
 jež rád bych zapudil. Nalezneli se,
 žes tak nelidsky – ne, to není možná –
 a přec nevím co myslit: – tys ji na smrt
 nenáviděl, a ona mrtva jest,
 o čemž, leč sám bych oči jí byl zatlačil,
 nic nesvědčí tak zjevně jak ten prsten. –
 Odved'te jej.

Stráž chopí se Bertrama.

Důkazy předešlé,
 buď tak neb tak, podezření to mému
 nasvědčují; jáť příliš důvěřil. –
 Pryč s ním. – Budeme dále pátrat.

Bertram. Když

ten prsten její byl, tož manželsky
 s ní ve Florencii jsem obcoval,
 kamž nikdy nepřišla.

Odejde se stráží.

Vystoupí lovcí Panoše.

Král. Mne hrůzy plné
 myšlénky znepokojují.

Panoše. Osvícenosti,
 nevím zda zavděčím se čili nic;
 přináším žádost jedné Florenčanky,
 kterážto, opozdivši se za vámi
 o několik to mil, nemohla sama
 ji odevzdat. Já vzal to na sebe,
 nebť hnuly mnou i zpanilost i řeč
 ubohé prositelky; tuším již
 dojela sem; před důležitá zdá se
 být její věc, i podotkla mně v krátce,
 že zároveň jak jí se týká též
 Vaší Milosti.

Král (čte). „Mnohými sliby, že si mne vezme po smrti své manželky, rdím se to říci, získal mne hrabě Rousillonský. Nyní jest vdovcem, sliby jeho jsou zastaveny mně a čest má jemu zavdána. Bez rozloučení vykradl se z Florencie, já pak za ním se pustila do jeho vlasti hledat spravedlnost. Dopřejte mně jí, ó králi, neb na vás hlavně to záleží; jinak bude vypínati se svůdce a zahyne chudá dívka.

Diana Kapuletová.“

Lafeu. Raději si koupím zetě na jarmarce a zaplatím z něho clo; takového nechci žádného.

Král (*k Lafeuovi*). Ke tvému štěstí Bůh to takto řídil,
že na jevo to vyšlo. – Jděte hned
vyhledat dívku tu, též hrabě přijď zas.

Odejde Panoše s několika služebníky.

Převelmi se obávám, drahá paní,
že úkladně zavražděna Helena.

Hraběnka. Bud' pachatelům právo úplné.

Vystoupí Bertram pod stráží.

Král. Divím se, pane, an tak přílišně
nenávidíte žen, a utkáte,
když manželství jste slíbil jim, že přec
se ženit chcete. – Znáte tuto ženu?

Panoše vrátí se se Vdovou a Dianou.

Diana. Jsemť, pane, ubohá já Florenčanka
starožitného rodu Kapuletův;
vidím, že záležitost mou již znáte,
nuž víte, kterak jsem k politování.

Vdova. Já matka její jsem, můj věk i čest má
trpí při křivdě té, i zahynou
bez vaší pomoci, můj králi.

Král. Hrabě,
přistupte blíž; zdaž znáte ženy ty?

Bertram. Nemohuť, pane, aniž chci zapírat,
že známy jsou mně. Žalují snad na mne?

Diana. Proč tak podivně zíráš na svou choť?

Bertram. Mně není nic do ní, Jasnosti.

Diana. Sňatkem

zadáš tu ruku svou, a ta jest má,
zadáš i svaté sliby, kteréž mé jsou,
zadáš mne samu, kdežto já jsem svá;
neboť slibem tak spojena s tebou jsem,
že chotí tvá zasnoubí se i mně,
nám oběma neb žádnému.

Lafeu (*k Bertramovi*). Vaše počestnost jest
špatna pro mou dceru, vy nejste žádný manžel pro ni.

Bertram. Pane, to ztřeštěná jest záletnice,
s níž leckdy jsem se smál; než o cti mé
necht' Vaše Milost šlechetněji smýšlí,
než že bych k ní se snížil.

Král. Smýšlení
mé není vaším přítelem, pokud
ho skutky nezískáte; lépe svou
osvědčte čest, než jak o ní teď smýšlím.

Diana. Milostivý můj pane, ptejte se
na jeho svědomí, zdaž nemyslí,
že panenství mi vzal.

Král. Co k tomu díš?

Bertram. Nestydatá to děvka, pane můj;
veřejnouť v táboře byla nevěstkou.

Diana. On, pane, křivdu mně činí; byť tak
se měla věc, za všední cenu by
mne byl zakoupil. Nedejte mu víry.

Hle tento prsten, jehož významnost
i cena vysoká hledá si rovně;
a přece dal jej nevěstce vojenské,
takáli jsem.

Hraběnka. On rdí se. Toť ten klénot,
jejž v rodině naší skrz šesteré
již koleno zdělil po otci syn
a ve cti měl. Toť jeho choti; prsten
jest dostatečný důkaz.

Král. Řekla jste,
tuším, že při dvoře zde svědka máte.

Diana. Tak, pane, jest, než však stydím se sama
za takového svědka; jméno mu Parolles.

Lafeu. Viděť jsem toho muže, mužli on.

Král. Hned vyhledejte jej a sem přiveďte.

Bertram. Co s tím zde? chlap to jest bez cti a víry,
vší hanbou světskou poznamenaný,
jemuž co nemoc protiví se pravda:
či mám být já ten, proti němuž on
vyřkne co kdo chce?

Král. Ona prsten váš má.

Bertram. Tuším že má, vyznám se: líbilat
se mně, já v mladické se bujnosti
ucházel o ni, ona uměla
se vzdalovat, an tajně po mně pásla,
až šíleným činíc mne zdráhavostí,
jakož překážkami vždy vašeň roste;
až na konec ta snaha, spojená
s zevnitřní její způsobilostí,
mne podrobila jí: já dal jí prsten,
a za to vzal jsem, co by v ceně tržní
byl jiný nehodnější obdržel.

Diana. Musímť to snášet. Vy, kterýžto před tím
tak šlechetnou chotí jste povrhl,
vším právem mne tupíte. Žádám vás
(an ctnosti výhost dal jste, ztratila
jsem manžela), již vezměte svůj prsten,
vracímť vám jej, a dejte můj mně zpět.

Bertram. Nemám ho.

Král. Kterak vypadal váš prsten?

Diana. Tak jako tento váš.

Král. Znáš prsten tento?
Taký před chvílí měl.

Diana. A takový
jsem dala jemu v loži.

Král. Což pak jste mu
ho nehodila oknem?

Diana. Pane, já
mluvila pravdu.

Vystoupí Parolles.

Bertram. Přiznám se, že od ní ten prsten mám.

Král. Tyť hrozně kolotáš se i každého
děsíš se pířka – Toli jest ten muž,
o němž jste mluvila?

Diana. Jest, pane můj.

Král. Pověz mně, chlapíku, než pravdu mluv,
aniž neboj se hněvu svého pána,
(jejž zadržím, když pravdu vyjevíš),
co o něm víš a této ženě zde?

Parolles. Račte dovolit, královská Milosti, můj pán byl vždy počestný kavalír; ovšem také vyvádíval
kousky jako jiní kavalíři.

Král. Přijď k věci: miloval tuto ženskou?

Parolles. Skutečně, pane, on ji miloval, ale jak?

Král. Jak? nuž mluv.

Parolles. On ji miloval tak, jako miluje kavalír ženskou.

Král. A kterak to?

Parolles. On ji miloval a také nemiloval.

Král. Tak jako jsi ty šibal a nejsi šibal. Jaký to dvojsmyslný chlapík?

Parolles. Já jsem chudý člověk a docela k službám Vaší královské Milosti.

Lafeu. On je dobrý bubeník, pane, ale ničemný řečník.

Diana. Víte o tom, že si mne přislíbil vzít.

Parolles. Ba věru já vím více nežli povím.

Král. Nechtěli pak bys všecko povědít co víš?

Parolles. Jak Vaše Milost poroučí. Já řku já dělal mezi nimi prostředníka, on pak byl do ní zbouchnut a
bláznil se po ní, mluvil o čertu a očistci, o furiích a nevím o čem; já byl tenkrát s oběma velmi za
dobré, a vím o tom že u ní spal, i o jiných věcech, jako že jí manželství slíbil a všelicos, co by se mně
ve zlé vykládalo, kdybych o tom mluvil; proto také neřeknu všecko co vím.

Král. Tys již pověděl všecko, leč bysi ještě řekl, že jsou spolu oddáni. Než ty jsi příliš prohnaný svědek,
protož poodstoupni. –
Ten prsten byl pravíte váš?

Diana. Byl můj.

Král. Kde jste jej koupila neb dostala?

Diana. Ni nedostala, aniž koupila.

Král. Tot' vám jej někdo půjčil?

Diana. Nezapůjčil.

Král. Kde našla jste jej?

Diana. Já nenašla ho.

Král. Když tedy žádným tímto způsobem
jste k němu nepřišla, kterak jste mu
jej mohla dát?

Diana. Já nedala mu ho.

Lafeu. Ta ženština, milostivý pane, jest jako volná rukavice: snadno na ruku a snadno dolů.

Král. Můj byl ten prsten, já jej daroval
první manželce jeho.

Diana. Může být,
že váš byl, neb její, já nic nevím.

Král. Pryč s ní, již protiví se mně, pryč s ní
do vězení, též s ním pryč. – Nepovíšli
odkud ten prsten máš, toť poslední
tvá hodina.

Diana. To nikdy nepovím.

Král. Odved'te ji.

Diana. Rukojmě, pane, dám.

Král. Ted' zdáš se sprostou nevěstkou.

Diana. Bůh svědek,

poznalali jsem muže, byl jste vy to.

Král. Proč tedy vinilas ho celý čas?

Diana. Protože vinen jest i nevinen.

Že pannou nejsem, přísahout' stvrdí to:

já přísahám že jsem, neb on neví to.

Velmocný králi, věřte v cudnost mou,

leč stařec ten (*ukazuje na Lafeu*) by zval mě chotí svou.

Král. Pryč s ní do vězení, neb nadužívá
naší trpělivosti.

Diana. Již přiveďte, matko,
rukojmně mého. – Pane, strpení.

Vdova odejde.

Ted' přijde klenotník, od něhož jest
ten prsten, on vydá mně svědectví.

Toho však pána, jenž mne zneuctil,

jak sám nejlépe ví, ačkoliv nikdy

mně neublížil, odřikám se navždy.

On ví, kterak jest zprznil lože mé,

v tu dobu však dal dítě ženě své.

Že pod srdcem nebožka břímě cítí,

toť má pohádka; výklad rače zřítí.

Vdova se vrátí s Helenou.

Král. Zdaž klame kouzlo očí mé, či jest
skutek co zřím?

Helena. Můj milostivý králi,
vidíte před sebou jen ženy stín.

Jen jméno toliko, nikoli věc.

Bertram. Ba obojí, odpusťte.

Helena. Drahý pane,

když této dívce podobala jsem se,

nad míru byl jste dobrotiv. Zde prsten váš.

těž, hle i list, v kterémžto stojí psáno:

Ten prstenli ode mne obdržíš,

a plod ode mne budeš mít. – To vše

jest splněno, chcete mne míti svoji,

když chotě získala jsem snahou dvojí?

Bertram. Můželi, králi můj, to vše dokázat,
má vroucí láska na vždy k ní mě vázat.

Helena. Ve zkoušce v pravděli neobstojím,

necht' na věky s tebou se rozdvojím! –

Ó drahá matko, živuli vás vidím?

Lafeu. Moje oči větří cibuli, hnedle budu plakat. (*K Parollesovi*) Milý bubnovateli, půjč mně šátek. Tak,
děkuji ti; pojd' se mnou domů, chci s tebou míti svou kratochvíl: nech svých zdvořilostí, bez toho nic
do nich není.

Král. Až zevrubně nám všecko vypovíte,
tou pravdou míru plesu dovršíte.

(*K Dianě*) Ty, květinalis neporušená,

vol muže si, věno ti přidám já.

Již znamenám: ženou Helena jest

tvou pomocí, ty zachovalas čest.

Kterak to vše se dalo, o tom nás
zpravíte pozděj' v příhodnější čas.
Vše dobře teď, konec vše napraví,
strast předešlou radost vynahradí.

Troubení.

(*Postoupí ku předu*) Král' prosebník; ku konci schýlila
se hra, a s prospěchem, vámli se líbila;
potlesku vzdejte nám, my za to chceme stále
o vaši zábavu ke své snažit se chvále.
V shovívavost my vaši spoléháme,
propůjčte ruce nám, my lásku dáme.

Odejdu.

Připomenutí

Malone udává za dobu, kdy kus tento byl sepsán, rok 1606, a dle *Farmera* měl vedlé běžného titule „All' well that ends well“ ještě jiný název: „Love's Labour Wonne“ (Prospěšná lásky snaha) co protivu ke kusu „Love's Labour's Lost“ (Marná lásky snaha). Jiní jej pokládají za mnohem starší, vidouce v směšném chlubiči Parollesovi jakýsi zárodek Falstaffa.

Látku k tomuto kusu vážil Shakespeare z jedné povídky Boccacciovy, čili spíše z *Paintrova* anglického vzdělání jejího pod názvem „Giletta of Nárbon“, umístěného v jeho „Palace of Pleasure“ (vyd. 1566). Této povídky držel se dosti věrně, komická část dramatu jest však veskrz jeho vlastní výmysl.

Jakkoliv mnohé výjevy této hry jsou přerozkošné, svědčice stkvěle o geniálnosti svého původce, nicméně kus v celku i jednotlivé jeho charaktery potkaly se na mnoze s ostrou kritikou. Jmenovitě o Bertramovi se vyjadřuje *Johnson* vším právem takto: „Nemohu se smířiti s Bertramem, šlechticem bez šlechtnosti, mladíkem bez upřímnosti, který zasubuje se s Helenou co sketa a opouští ji co prostopášník, když zemře jeho nelaskavostí, přileze domů brát si jinou, obžalován od ženy, již byl ublížil, brání se lží, a konečně jest propuštěn k štěstí.“

Poznámání

- 1) Zármutek, jež ukazuje Helena, vztahuje se na smrt jejího otce; pravý její zármutek jest beznadějná láska k Bertramovi.
- 2) Celé toto místo od slova *samoleta* až potud pokládá Warburton za nesmyslný přídavek některého herce.
- 3) Totiž: Proč předmět lásky mé jest tak vznešený nad mne, že mně nelze ho dostihnouti?
- 4) Totiž že nynější časové nemohou rovnati se k časům, ve kterých on žil. Starý, churavý král jest v plném smyslu Horaciově *laudator temporis acti*.
- 5) Přísloví za časů Shakespeareových běžné.
- 6) Verše tyto jsou ze staré balady o zkáze Troje.
- 7) Viz Shakespeareovo drama „Troilus a Kressida“.
- 8) Ukazuje se na hru v kostky, kdežto jedna a jedna jsou nejmenší oka, jež možná hoditi.
- 9) Lafeu stojí opodál, tak že vidí sice Helenu mluvící k mladým šlechticům, neslyší však co s nimi mluví, z čehož vysvětluje se omyl, že myslí, jakoby mladíci ji povrhovali.

¹⁰⁾ Při jistých národních zábavách anglických byl obyčej, že šašek schovával se do svítku z vajec a smetany, schválně k tomu přistrojeného.

¹¹⁾ Totiž: Vydobudu zpět buben anebo padnu v boji, kdež mi pak postaví náhrobek s obyčejným nápisem: *Hic jacet* a t. d.

¹²⁾ Ve Vlaších jakož i v jiných teplých krajinách jest obyčej trávití jasné večery na plochých střeších domů.

¹³⁾ Ze Shakespeareových časů byla moda přidávati do škrobu, jímž se tužilo okružít jak mužského tak ženského obleku, šafránu, tak že krajky a límce dostávaly od toho barvu nažloutlou.